

**NÁVRH
STÁTNÍHO ZÁVĚREČNÉHO ÚČTU
ČESKÉ REPUBLIKY
ZA ROK 2014**

**B.
EKONOMICKÝ VÝVOJ A VEŘEJNÉ
ROZPOČTY**

Obsah

I. EKONOMICKÝ VÝVOJ	1
1. ZÁKLADNÍ TENDENCE MAKROEKONOMICKÉHO VÝVOJE	1
2. EKONOMICKÝ VÝKON	3
2.1. Poptávka.....	4
2.2. Nabídka	5
2.3. Důchody	6
3. CENOVÝ VÝVOJ	7
3.1. Spotřebitelské ceny.....	8
3.2. Ceny výrobců.....	9
4. TRH PRÁCE	10
4.1. Ekonomická aktivita	10
4.2. Zaměstnanost.....	11
4.3. Nezaměstnanost.....	11
4.4. Mzdy	12
5. PLATEBNÍ BILANCE	13
5.1. Běžný účet.....	14
5.2. Kapitálový účet.....	14
5.3. Finanční účet.....	15
5.4. Obchodní bilance podle ČSÚ (v metodice národního pojetí).....	15
5.5. Měnové kurzy	17
5.6. Devizové rezervy	17
6. MĚNOVÝ VÝVOJ A FINANČNÍ TRH	17
6.1. Měnové agregáty, vklady a úvěry.....	17
6.1.1. Měnové agregáty (pasiva)	17
6.1.2. Úvěry (aktiva).....	18
6.2. Úrokové sazby	18
7. SROVNÁNÍ MAKROEKONOMICKÉHO RÁMCE STÁTNÍHO ROZPOČTU NA ROK 2014 SE SOUČASNÝMI DATY ..	20
II. VEŘEJNÉ ROZPOČTY	21
1. PŘÍJMY VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	21
2. VÝDAJE VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ.....	23
3. SALDA VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	25
4. DLUH VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	26
5. SHRUTÍ	27

I. Ekonomický vývoj

1. Základní tendence makroekonomického vývoje¹

Domácí ekonomika se po celý rok 2014 pohybovala v záporné produkční mezeře, která se v průběhu roku zmenšovala.

Hrubý domácí produkt (HDP) vzrostl v roce 2014 reálně o 2,0 %. Měřeno hrubou přidanou hodnotou (HPH) se v témže období ekonomická aktivita reálně zvýšila o 2,6 %. Rozdíl v tempech HDP a HPH byl dán spotřebními daněmi, když předzásobení kolky v roce 2014 v důsledku očekávaného růstu spotřební daně z tabákových výrobků bylo podstatně menší než v roce 2013. Tento jev však neovlivnil vývoj HPH, která nepřímé daně nezahrnuje. Na zvýšení HPH se nejvíce podílel zpracovatelský průmysl. Naopak jediným odvětvím se záporným příspěvkem bylo peněžnictví a pojišťovnictví.

Dominantní roli v růstu HDP hrála domácí poptávka. Výdaje na konečnou spotřebu a tvorba hrubého fixního kapitálu přispěly k růstu HDP 2,4 p. b., příspěvek investic do zásob a cenností byl záporný. Růst spotřeby domácností se v průběhu roku zvyšoval, podporován jak nárůstem reálného disponibilního důchodu, tak i stoupající důvěrou v budoucí ekonomický vývoj. Růst investic byl pozitivně ovlivněn čerpáním zdrojů z prostředků EU, ale i lepším sentimentem soukromých firem. Saldo zahraničního obchodu se zbožím a službami celoroční růst HDP mírně snížilo z důvodu dovozů pro rostoucí domácí poptávku při zlepšování směnných relací.

Spolu s ožíváním ekonomiky rostla poptávka po práci. Nejvýznamněji přispěl k růstu pracovních příležitostí a v důsledku toho i počtu zaměstnanců zpracovatelský průmysl. K pokračujícímu nárůstu celkového počtu zaměstnanců se na rozdíl od předchozího roku přidal i růst počtu podnikatelů. I přes pokles pracovní síly se míra ekonomické aktivity v kategorii 15-64 let meziročně zvýšila na 73,5 % vlivem pokračujícího úbytku populace v tomto věkovém rozmezí. Registrovaná nezaměstnanost sice v lednu vzrostla na historické maximum, v průběhu roku však docházelo k jejímu poklesu. Mezinárodně srovnatelná míra nezaměstnanosti nadále patří k nejnižším v Evropě. Nominální průměrná mzda vzrostla o 2,4 % a po dvou letech poklesu její reálné hodnoty se zvýšila i v tomto vyjádření o 2,0 %.

Vzhledem k pozici ekonomiky v cyklu nebyly poptávkové tlaky na inflaci citelné. Na nízkou inflaci ve výši 0,4 % působil záporný příspěvek administrativních opatření (zejména zlevnění elektřiny) a vnější faktory (zvláště pokles cen výrobců v eurozóně, propad cen ropy v závěru roku). Inflace se držela hluboko pod dolním okrajem tolerančního pásma inflačního cíle ČNB. Ceny průmyslových výrobců, nejen vlivem snížení cen elektřiny, mírně klesly.

Poměr salda běžného účtu platební bilance k HDP dosáhl v roce 2014 poprvé od roku 1993 kladné hodnoty 0,6 %. Meziroční zlepšení bylo dáno výhradně zvýšením přebytku bilance zboží. Saldo bilance prvotních i druhotných důchodů se ve srovnání s předchozím rokem nezměnilo, pozitivní příspěvek bilance služeb k celkovému saldu běžného účtu se meziročně snížil.

Finanční sektor procházel v roce 2014 stabilním vývojem. Při základní refinanční sazbě na technické nule pokračovala ČNB v režimu užití měnového kurzu jako dalšího nástroje

¹ Zpracováno na základě statistických dat známých do 13. března 2015.

Ekonomický vývoj je hodnocen na základě Evropského systému národních účtů (ESA 2010), které zveřejňuje Český statistický úřad od 1. října 2014 v souladu s požadavky Eurostatu. Druhou významnou metodickou změnou je vykazování platební bilance podle šestého Manuálu platební bilance a investiční pozice vůči zahraničí (BPM6) rovněž od října 2014.

měnové politiky. 3M sazba PRIBOR klesla na nové historické minimum 0,3 %, mírný pokles zaznamenaly i klientské úrokové sazby. Výnosy českých dluhopisů se posunuly na nové rekordně nízké hodnoty. Růst úvěrů domácnostem i nefinančním podnikům byl poměrně slabý.

Vnější prostředí

Světová ekonomika pokračovala v roce 2014 v ožívání. Slabý výkon vykazalo stagnující hospodářství Japonska, na jehož domácí poptávku negativně zapůsobilo skokové zvyšování nepřímých daní. Ruská ekonomika utrpěla uvalením obchodních sankcí a vojenskou intervencí na Ukrajině vedoucí k odlivu kapitálu ze země. Ekonomika eurozóny mírně vzrostla. Čínská ekonomika si udržuje i nadále velmi vysokou dynamiku růstu. V USA se tempo hospodářského oživení za přispění akomodativní měnové politiky dále zvýšilo. Cena ropy Brent uzavřela po výrazném poklesu koncem roku 2014 blízko hodnoty 55 USD/barel, a přispěla tak k růstu světové ekonomiky.

Hrubý domácí produkt v USA zrychlil v roce 2014 růst oproti předchozímu roku na 2,4 %. K růstu přispívala především spotřeba domácností, investice do fixního kapitálu i zásob a export. Klesající spotřebu federální vlády vyvážil růst výdajů na konečnou spotřebu místních samospráv a států. V součtu tak působila spotřeba vládního sektoru oproti minulým letům lehce prorůstově. Fed na pokračující oživení americké ekonomiky reagoval avizovaným postupným omezováním programu odkupu aktiv od počátku roku 2014, který na říjnovém zasedání ukončil. Svůj vliv na rozhodování Fedu měl také zlepšující se trh práce, na kterém míra nezaměstnanosti poklesla z lednových 6,6 % na 5,6 % v prosinci. Úrokové sazby zůstaly během celého roku 2014 na rekordních minimech 0 - 0,25 %. Průměrná míra inflace setrvala za rok 2014 stejně jako v minulém roce na hodnotě 1,3 %.

Ekonomika eurozóny zaznamenala v roce 2014 po dvou letech hospodářského poklesu růst reálného HDP ve výši 0,9 %. Růst byl tažen zejména rostoucími výdaji na konečnou spotřebu domácností i vlády, zahraniční poptávkou a tvorbou fixního kapitálu. Hospodářské oživení se začalo pozvolna projevovat na trhu práce, míra nezaměstnanosti v průběhu roku 2014 klesala o 0,5 p. b. na prosincových 11,3 %. Také v roce 2014 pokračoval dezinflační trend, který vyústil v prosincový pokles spotřebitelských cen o 0,2 %. V reakci na nepříznivý cenový vývoj přistoupila ECB v červnu a září 2014 ke snížení úrokových sazeb. V obou případech došlo ke snížení hlavní refinanční sazby o 0,10 p. b. na konečných 0,05 %. Nestandardním krokem bylo snížení depozitní sazby na zápornou úroveň -0,20 % s cílem podpoření mezibankovního trhu. V polovině října 2014 dále ECB zahájila odkup cenných papírů zajištěných aktivy a obnovila nákupy krytých dluhopisů emitovaných finančními institucemi. Situace ohledně dluhové krize v eurozóně se v průběhu roku 2014 uklidňovala. Řecko a Kypr se úspěšně vrátily na primární trh státních dluhopisů. K Irsku a Španělsku, jejichž záchranný program byl již ukončen, se v květnu přidalo také Portugalsko. Kurz eura vůči americkému dolaru během 1. čtvrtletí 2014 mírně posílil z 1,36 na 1,38 USD/EUR, avšak v dalších čtvrtletích výrazně oslabil až na 1,23 USD/EUR v prosinci díky odlišnému směřování americké a evropské měnové politiky a nedorozuměním eurozóny, především týkajících se Řecka.

Růst hrubého domácího produktu Německa v roce 2014 zrychlil na 1,6 %. K růstu přispívala rostoucí exportní výkonnost příznivě ovlivněná oslabením kurzu eura k dolaru. Výdaje na konečnou spotřebu domácností i vlády tempo růstu zrychlily. V roce 2014 již došlo k obnově investic do fixního kapitálu vlivem příznivého vývoje domácí i zahraniční poptávky spojeného s vyšším využitím výrobních kapacit. Na pokračující ožívání ekonomiky reagovala míra nezaměstnanosti, která v průběhu roku 2014 klesla na 4,8 %, tedy nejnižší hodnotu v rámci EU.

Tempo růstu reálného HDP ekonomiky Slovenska se v roce 2014 zvýšilo. Přispělo k němu oživení spotřeby domácností spojené s rostoucí důvěrou ve vývoj hospodářství, zvýšení spotřeby vlády, obnovení investic především do fixních aktiv a nadále slušná exportní výkonnost. Projevy pokračujícího oživení byly patrné také na trhu práce. Míra nezaměstnanosti klesla během roku 2014 o 1,4 p. b. na prosincových 12,5 %.

Rovněž polská ekonomika v roce 2014 zrychlovala a spolu se Slovenskem patřila k nejrychleji rostoucím zemím v rámci EU. Hlavní prorůstový faktor tvořily investice do fixního kapitálu a zásob. Vysokou růstovou dynamiku si uchoval export, a to i přes uvalení obchodních sankcí na Rusko týkající se silně polské produkce potravin. Solidní růst vykázaly také spotřební výdaje domácností a vlády. Díky oživení ekonomiky poklesla míra nezaměstnanosti od ledna 2014 o 1,7 p. b. na 8,2 % koncem roku.

Oživení ekonomické aktivity ve Francii a Rakousku zůstává velmi křehké. Hospodářský růst Velké Británie zrychlil, italská ekonomika poklesla méně. Růst reálného HDP zaznamenaly v roce 2014 po delším období hospodářského útlumu Španělsko a Portugalsko. Situace na trhu práce jižních zemí eurozóny zůstává i nadále neutěšená.

Tabulka č. 1: Hrubý domácí produkt

Země	2012	2013	2014				
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q
USA	2,3	2,2	2,4	1,9	2,6	2,7	2,4
EU28	-0,5	0,0	1,3	1,4	1,3	1,2	1,3
EA 18	-0,8	-0,5	0,9	1,1	0,8	0,8	0,9
Německo	0,4	0,1	1,6	2,3	1,4	1,2	1,5
Slovensko	1,6	1,4	2,4	2,3	2,4	2,5	2,4
Polsko	1,8	1,7	3,3	3,5	3,3	3,3	3,2
Francie	0,3	0,3	0,4	0,8	0,0	0,4	0,2
Spojené království	0,7	1,7	2,6	2,5	2,6	2,5	2,7
Rakousko	0,9	0,2	0,3	0,8	0,5	0,3	-0,2
Itálie	-2,8	-1,7	-0,4	-0,1	-0,3	-0,5	-0,5

Pramen: Eurostat, meziroční růst ve stálých cenách v %, sezónně očištěná data

V roce 2014 dosáhla průměrná cena ropy Brent hodnoty 99,2 USD/barel a klesla tak z průměru 108,6 USD/barel v předchozím roce. Cena ropy ve 2. čtvrtletí 2014 vzrostla vlivem zhoršení geopolitické situace a nejistoty ohledně vývoje ukrajinského konfliktu. Ve druhé polovině a především koncem roku 2014 výrazně převážily faktory snižující ceny ropy. Především se jednalo o slabší než očekávanou poptávku po ropě a rostoucí nabídku, se kterou souviselo rozhodnutí organizace OPEC o ponechání limitů těžby beze změny. Koncem prosince 2014 se tak cena ropy pohybovala poblíž 55 USD/barel.

2. Ekonomický výkon²

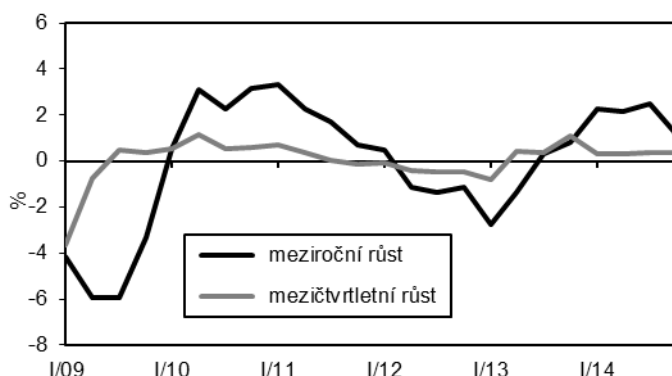
Hrubý domácí produkt (HDP) v roce 2014 reálně vzrostl o 2,0 %. Hrubá přidaná hodnota se v témže období reálně zvýšila o 2,6 %.

Mezičtvrtletní dynamika HDP dosahovala po celý rok vyrovnaných hodnot, zatímco mezičtvrtletní růst HPH byl ve 4. čtvrtletí 2014 výrazně vyšší ať již ve srovnání se

² V souladu s požadavky Eurostatu přešel ČSÚ od konce 3. čtvrtletí 2014 na nový evropský metodický standard ESA 2010, který vychází z celosvětového standardu systému národních účtů SNA 2008. Počínaje 2. čtvrtletím 2014 (zveřejnění na konci září 2014) jsou data vykazována již v této nové metodice. Implementace ESA 2010 spolu se změnou zdrojů a metod odhadu zvýšil nominální úroveň HDP v řádu až o 5 %, reálná tempa HDP se však významněji nezměnila.

svými předchozími mezičtvrtletními růsty, či mezičtvrtletním růstem HDP v daném čtvrtletí. To bylo způsobeno tím, že míra předzásobenosti se kolky v důsledku očekávaného růstu spotřební daně z tabákových výrobků byla v roce 2013 podstatně vyšší než v roce 2014. Tento jev se negativně projevil na meziročním i mezičtvrtletním růstu HDP ve 4. čtvrtletí, avšak neovlivnil vývoj HPH, která v sobě neobsahuje daně ze spotřeby.

Graf č. 1: Hrubý domácí produkt

Pramen: ČSÚ, stálé ceny

Růst HDP byl za celý rok podpořen především výdaji na konečnou spotřebu a dále tvorbou hrubého kapitálu, naopak byl mírně zbrzděn saldem zahraničního obchodu. V 1. polovině roku dominoval na straně domácí poptávky pozitivní efekt rostoucích investic do fyzického kapitálu. Ten byl ve 2. pololetí převážen rostoucími výdaji na konečnou spotřebu. Saldo zahraničního obchodu růst HDP mírně tlumilo v obou pololetích.

Zvýšení HPH bylo dáno primárně růstem přidané hodnoty v průmyslu resp. zpracovatelském průmyslu. Významnější pozitivní vlivy však bylo možné pozorovat i ze strany odvětví „obchod, ubytování, doprava a pohostinství“, „profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti“ a „veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče“. Srovnání 1. a 2. pololetí v tomto případě žádným zásadním způsobem pohled na tvorbu hrubé přidané hodnoty nemění.

Ukazatel reálného hrubého domácího důchodu (RHDD) vyjadřuje objem důchodů plynoucích do ekonomiky z realizace produkce, a tedy ve srovnání s HDP ve stálých cenách zohledňuje efekt změny směnných relací. Vzhledem k tomu, že se směnné relace v roce 2014 zlepšily, RHDD vzrostl více než HDP, konkrétně o 3,2 %.

2.1. Poptávka

Růst HDP byl plně dán růstem hrubých domácích výdajů. Za jejich kladným příspěvkem stálo zvýšení výdajů na konečnou spotřebu o 1,9 % a tvorby hrubého kapitálu o 3,1 %.

Zvyšující se výdaje na konečnou spotřebu byly generovány jak soukromou tak veřejnou spotřebou. Zatímco výdaje na předměty dlouhodobé a krátkodobé spotřeby a na služby v roce 2013 víceméně stagnovaly, v roce 2014 bylo možné pozorovat jasné oživení u všech třech zmíněných složek soukromé spotřeby. To poukazuje na lepší se důchodovou situaci domácností i na snižující se míru vnímaného rizika. Poklesy výdajů na předměty krátkodobé spotřeby pozorované v předchozích letech dokládaly nepříznivou důchodovou situaci domácností, které již nebyly schopny vyhlazovat spotřebu ze svých rezerv. Na druhé straně zvýšená míra vnímaného rizika se negativně odrážela na výdajích na dlouhodobou spotřebu, které mají investiční povahu. Snižující se míra vnímaného rizika byla pozorovatelná na vysokých hodnotách důvěry domácností ve vývoj ekonomiky.

Reálný růst spotřeby vlády a její příspěvek k růstu HDP koresponduje s přijatými vládními opatřeními.

Růst tvorby hrubého kapitálu byl způsoben vyšší tvorbou hrubého fixního kapitálu, role investic do zásob byla negativní. Ke zvýšení investic do fyzického kapitálu přispěly zejména investice do provozních budov a infrastrukturních staveb a výrobních strojů a zařízení. Tyto typy investic zaznamenaly oproti roku 2013 jasné oživení a zřejmě v nezanedbatelné míře souvisejí s čerpáním prostředků ze zdrojů EU. Pozorovaný vývoj však není možné označit za oživení. Naopak problémy slabého realitního trhu a s tím související omezené stavební aktivity i nadále přetrvávaly. Investice do dopravních prostředků a zařízení zaznamenaly v roce 2014 pokles své úrovně.

Tabulka č. 2: Výdaje na hrubý domácí produkt

		2012	2013	2014				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HDP, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	4048	4086	4266	987	1068	1093	1118
HDP, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	0,6	1,0	4,4	4,6	4,9	5,2	3,0
HDP, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	-0,8	-0,7	2,0	2,3	2,1	2,5	1,2
Konečná spotřeba	<i>mzr. %</i>	-1,5	0,9	1,9	0,9	2,0	1,7	2,7
domácností	<i>mzr. %</i>	-1,8	0,4	1,7	0,9	1,6	2,2	2,0
vlády	<i>mzr. %</i>	-1,0	2,3	2,3	0,8	3,0	0,5	4,3
neziskových institucí	<i>mzr. %</i>	1,9	2,3	1,8	0,4	2,8	2,4	1,5
Tvorba hrubého kapitálu	<i>mzr. %</i>	-3,7	-5,1	3,1	1,5	8,9	4,1	-1,9
fixního	<i>mzr. %</i>	-2,9	-4,4	4,5	3,0	5,1	6,4	3,4
Vývoz	<i>mzr. %</i>	4,1	0,3	8,8	11,6	8,7	8,2	6,7
Dovoz	<i>mzr. %</i>	2,4	0,3	9,5	11,1	11,7	8,4	7,4

Pramen: ČSÚ

Čistý vývoz v uplynulém roce k růstu HDP přispěl mírně negativně. Růsty vývozu i dovozu během roku zaznamenaly mírně klesající tendenci. Od 2. čtvrtletí dynamika dovozu převyšovala dynamiku vývozu. Obnovený vyšší růst dovozů souvisel se zvyšující se domácí poptávkou, tedy růstem spotřeby a investic. Na druhé straně pak také s rostoucími vývozy. Klesající dynamika vývozů v průběhu roku byla důsledkem zpomalujícího růstu obchodních partnerů.

2.2. Nabídka

Oživování ekonomické aktivity bylo z pohledu zdrojů HPH patrné především na rostoucí HPH v odvětví zpracovatelského průmyslu. Vedle již výše uvedených odvětví k růstu celkové přidané hodnoty přispěla rovněž ne zcela zanedbatelně odvětví „zemědělství, lesnictví a rybářství“ a „informační a komunikační činnosti“. Na druhé straně růst přidané hodnoty mírně tlumilo „peněžnictví a pojišťovnictví“. Oživení ve stavebnictví bylo velice křehké a bylo spojeno hlavně s investiční aktivitou na bázi prostředků ze strukturálních fondů EU.

Při růstu zaměstnanosti o 0,4 % a HPH o 2,6 % se produktivita práce v celé ekonomice zvýšila o 2,2 %. Její růst byl v průběhu roku vyrovnaný, hlavním pozitivním faktorem pro její vývoj bylo zvýšení produktivity ve zpracovatelském průmyslu. Produktivita práce klesla pouze v odvětví „činnost v oblasti nemovitostí“. I z pohledu struktury HPH lze konstatovat, že v průběhu roku nedošlo k podstatným změnám.

Tabulka č. 3: Produktivita práce a jednotkové náklady práce (podle národních účtů)

		2012	2013	2014				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HPH, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3644	3665	3862	899	970	985	1007
HPH, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	0,2	0,6	5,4	5,0	5,5	6,0	4,9
HPH, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	-0,7	-0,6	2,6	2,3	2,4	2,9	2,8
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	-1,4	-2,4	6,0	4,8	5,6	7,3	6,3
Produktivita práce ¹⁾	<i>mzr. %</i>	-1,2	-0,9	2,2	1,8	2,5	2,4	2,0
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	-2,2	-3,1	5,5	4,7	5,6	6,5	5,0
Nominální průměrná náhrada ²⁾	<i>mzr. %</i>	1,4	-0,6	3,0	3,5	3,6	2,0	2,8
Jednotkové náklady práce ³⁾	<i>mzr. %</i>	2,5	0,3	0,8	1,6	1,0	-0,3	0,8
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	4,0	2,9	-1,6	0,1	-1,4	-3,4	-1,5

Pramen: ČSÚ, propočet MF

Vysvětlivky:

1) Hrubá přidaná hodnota ve stálých cenách na jednoho zaměstnaného (fyzické osoby)

2) Objem náhrad zaměstnancům v běžných cenách na jednoho zaměstnance (fyzické osoby)

3) Poměr nominální průměrné náhrady a produktivity práce

Jednotkové náklady práce ve sledovaném období meziročně vzrostly o 0,8 %. Významně se zvýšily pouze v odvětvích „peněžnictví a pojišťovnictví“ a „činnost v oblasti nemovitostí“. Naopak v průmyslu, stavebnictví a zemědělství bylo možné pozorovat jejich pokles. Uvedený růst jednotkových nákladů práce nepředstavuje z hlediska cenové konkurence žádná rizika.

Při zvýšení deflátoru HPH o 2,7 % vzrostly náhrady zaměstnancům o 3,2 %, což znamená, že z pohledu zaměstnavatelů došlo k reálnému nárůstu nákladů na práci o 0,5 %. To představovalo velmi umírněný růst reálných mzdových nákladů. Z pohledu spotřebitelů při deflátoru spotřeby domácností vyšším o 0,3 % vzrostly reálné náhrady zaměstnancům o 2,9 %, což představovalo přesvědčivě pozitivní impuls pro spotřebu domácností.

2.3. Důchody

Zvýšení nominálního HDP v roce 2014 o 4,4 % bylo doprovázeno růsty hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu o 7,5 % a náhrad zaměstnancům o 3,2 %.

Z hlediska podílů obou typů důchodů na HDP došlo v daném období k mírnému poklesu podílu náhrad zaměstnancům na HDP na 40,1 % a k růstu podílu hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu na HDP na 51,3 %.

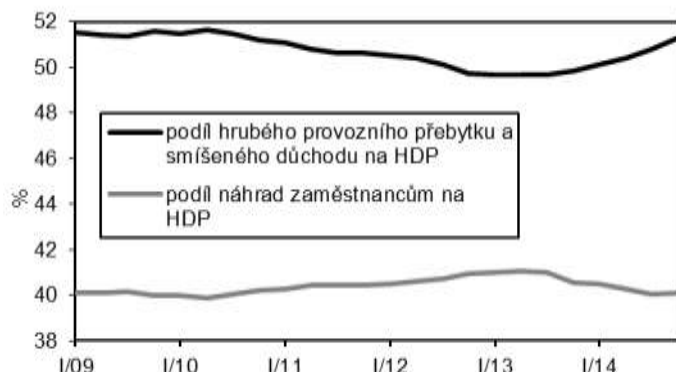
Tabulka č. 4: Důchodová struktura hrubého domácího produktu

		2012	2013	2014				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
HDP, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	4048	4086	4266	987	1068	1093	1118
Čisté daně	<i>podíl %</i>	9,3	9,6	8,6	7,9	9,0	9,8	7,8
Hrubý provozní přebytek a smíšený důchod	<i>podíl %</i>	49,8	49,8	51,3	50,4	51,4	51,6	51,7
Náhrady zaměstnancům	<i>podíl %</i>	40,9	40,6	40,1	41,7	39,7	38,7	40,5
zemědělství, lesnictví a rybářství	<i>podíl %</i>	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,9	0,9
průmysl	<i>podíl %</i>	12,7	12,6	12,5	13,0	12,5	12,0	12,7
z toho zpracovatelský průmysl	<i>podíl %</i>	11,1	11,1	11,1	11,4	11,1	10,6	11,2
stavebnictví	<i>podíl %</i>	2,4	2,2	2,1	2,0	2,1	2,1	2,1
obchod, ubytování, doprava a pohostinství	<i>podíl %</i>	8,3	8,2	8,1	8,6	8,0	8,0	8,1
informační a komunikační činnosti	<i>podíl %</i>	1,8	1,8	1,8	2,0	1,7	1,7	1,7
peněžnictví a pojišťovnictví	<i>podíl %</i>	1,5	1,4	1,4	1,6	1,4	1,3	1,3
činnost v oblasti nemovitostí	<i>podíl %</i>	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5
profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti	<i>podíl %</i>	3,0	3,0	3,0	3,1	3,0	2,9	3,0
veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	<i>podíl %</i>	9,0	9,1	9,0	9,3	8,8	8,6	9,3
ostatní činnosti	<i>podíl %</i>	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9

Pramen: ČSÚ, propočet MF

Nárůst hrubého provozního přebytku lze chápat jako pozitivní signál, neboť by se mohl postupně projevit růstem interních zdrojů pro financování investic a rovněž sloužit jako signál pro vyšší investiční aktivitu firem.

Graf č. 2: Podíly sumárních složek důchodů na HDP

Pramen: ČSÚ, propočet MF, roční klouzavé úhrny

3. Cenový vývoj

Rok 2014 se vyznačoval i přes oslabení koruny velmi nízkým růstem spotřebitelských cen. Průměrná míra inflace dosáhla pouze 0,4 %. Administrativní opatření inflaci v roce 2014 tlumila. Zvýšení cen v průběhu roku činilo dokonce jen 0,1 % a bylo nejvíce brzděno oddílem bydlení. Vnější okolí působilo protiinflačně.

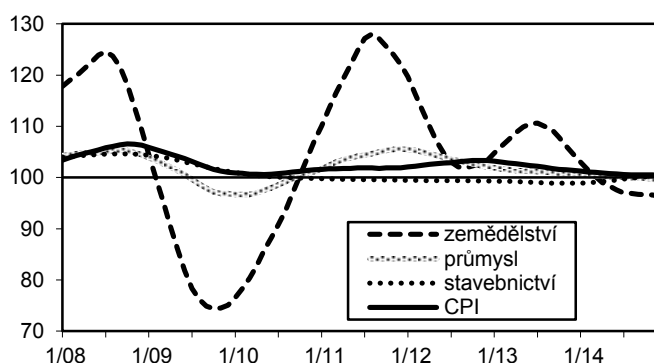
Tabulka č. 5: Základní ukazatele cenového vývoje

		2012	2013	2014				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
Index spotřebitel. cen (konec období)								
průměrná míra inflace	%	3,3	1,4	0,4	1,0	0,7	0,5	0,4
meziroční inflace	%	2,4	1,4	0,1	0,2	0,0	0,7	0,1
přísp. admin. opatření k mizr. inflaci	p. b.	2,2	1,0	-0,2	-0,6	-0,4	-0,3	-0,2
Ceny průmyslových výrobců	mizr. %	2,1	0,8	-0,8	-0,7	-0,2	-0,1	-1,9
Ceny stavebních prací	mizr. %	-0,7	-1,1	0,4	-0,3	0,5	0,7	0,8
Ceny tržních služeb	mizr. %	-0,6	-1,5	0,3	-1,1	0,3	1,2	0,8
Ceny zemědělských výrobců	mizr. %	3,8	4,5	-3,7	-4,4	-2,1	-2,4	-5,8

Pramen: ČSÚ

Stejný celoroční růst jako spotřebitelské ceny vykázaly ve skupině produkčních cen ceny stavebních prací, jen nepatrně menší bylo zvýšení cenové hladiny tržních služeb. Do cen průmyslových výrobců (podobně jako do spotřebitelských cen) výrazně dopadlo zlevnění elektřiny, v průměru za celý rok 2014 ve srovnání s rokem 2013 klesly o 0,8 %. Ceny zemědělských výrobců se snížily o 3,7 %, taženy dolů byly cenami rostlinných výrobků.

Graf č. 3: Spotřebitelské ceny a ceny výrobců

Pramen: ČSÚ, průměr hladiny cen za posledních 12 měsíců k průměru předchozích 12 měsíců v %

3.1. Spotřebitelské ceny

Průměrná míra inflace v roce 2014 dosáhla 0,4 %. Byla tak druhá nejnižší v historii samostatné ČR (v roce 2003 činila 0,1 %). Průměrný roční příspěvek administrativních opatření k meziroční inflaci dosáhl -0,4 p.b. (o 1,8 p.b. méně než v roce 2013). Neobvyklá záporná hodnota byla dána především výrazným zlevněním elektřiny na počátku roku. Meziroční růst spotřebitelských cen v prosinci 2014 dosáhl pouze 0,1 %, z čehož na administrativní opatření (změny nepřímých daní a regulované ceny) připadalo -0,2 p.b. a na tržní vlivy zbývajících 0,3 p.b. Měnověpolitická inflace (po odečtení primárních dopadů nepřímých daní) se v meziročním vyjádření v průběhu celého roku pohybovala hluboko pod dolním okrajem tolerančního pásma okolo inflačního cíle ČNB. V roce 2014 stále záporná produkční mezera bránila promítání rostoucí poptávky do cen. Kromě toho velmi nízká inflace souvisela s klesajícími cenami výrobců v eurozóně. V závěru roku se navíc ve spotřebitelských cenách již projevil pokles cen ropy. Jediným podstatnějším proinflačním faktorem v roce 2014 byla opatřeními ČNB oslabená koruna a posilující kurz amerického dolaru. Tržní protiinflační faktory přicházely především z vnějšího okolí české ekonomiky.

Podstatné zlevnění korunové ceny ropy Brent se zejména v závěru roku promítlo do citelného snížení cen pohonných hmot. V průměru za celý rok 2014 se však ceny pohonných hmot ve srovnání s rokem 2013 téměř nezměnily. Benzín Natural 95 stál 36,16 Kč/l (proti 36,17 Kč/l v roce 2013), motorová nafta stála 36,31 Kč/l (proti 36,11 Kč/l v roce 2013).

Příspěvky jednotlivých oddílů spotřebního koše k prosincové meziroční inflaci se nacházely v úzkém rozpětí od -0,1 p.b. po +0,2 p.b. Oddíl bydlení snižoval meziroční inflaci v průběhu celého roku, na čemž se podílelo především výše uvedené zlevnění elektřiny. Růst cen v oddíle ostatní zboží a služby byl tažen například cenami finančních služeb a pojištění. V oddíle alkoholické nápoje a tabák se v obdobném rozsahu jako v předchozích dvou letech projevily dopady zvýšení spotřební daně na cigarety. Působení oddílu pošty a telekomunikace na pokles cenové hladiny již nedosáhlo rozměru předchozího roku.

Tabulka č. 6: Index spotřebitelských cen

Oddíl č.		váha v koši ‰	prosinec 2013		prosinec 2014	
			sopr=100	příspěvek k růstu	sopr=100	příspěvek k růstu
			%	p.b.	%	p.b.
	Úhrn	1000,0	101,4	1,4	100,1	0,1
1	Potraviny a nealkoholické nápoje	170,8	104,8	0,7	99,5	-0,1
2	Alkoholické nápoje, tabák	95,0	103,5	0,3	101,4	0,1
3	Odívání a obuv	32,9	101,6	0,1	104,0	0,1
4	Bydlení, voda, energie, paliva	265,6	101,2	0,3	99,4	-0,2
5	Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	61,1	98,1	-0,1	100,4	0,0
6	Zdraví	23,8	100,4	0,0	99,6	0,0
7	Doprava	101,3	101,1	0,1	98,5	0,0
8	Pošty a telekomunikace	30,6	91,0	-0,3	97,7	-0,1
9	Rekreace a kultura	87,6	100,9	0,1	100,1	0,0
10	Vzdělávání	7,4	101,1	0,0	101,3	0,0
11	Stravování a ubytování	55,6	101,8	0,1	101,8	0,1
12	Ostatní zboží a služby	68,3	101,1	0,1	102,1	0,2

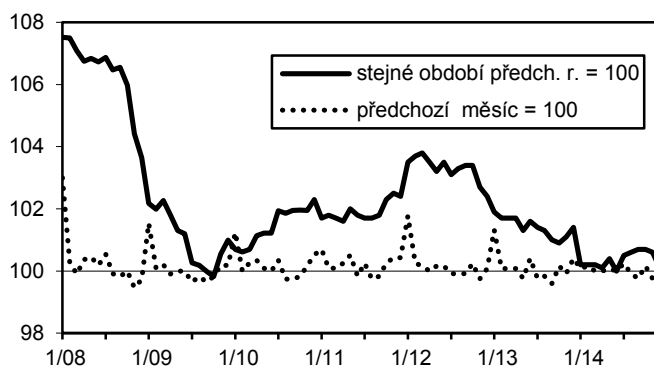
Pramen: ČSÚ, stálé váhy roku 2012

Průměrný meziroční růst cen v roce 2014 činil v případě zboží 0,1 % (o 1,6 p. b. méně než v roce 2013), v případě služeb 0,8 % (o 0,3 p. b. méně než v roce 2013).

Klouzavá roční míra inflace v průběhu roku 2014 klesla z maxima 1,3 % v lednu až na 0,4 % v prosinci, což byla hodnota o 1,0 p. b. nižší oproti roku 2013.

Také průměrná míra inflace měřená na bázi harmonizovaného indexu spotřebitelských cen v ČR v roce 2014 podstatně klesla. V prosinci činila shodně s národním indexem 0,4 % (o 1,0 p. b. méně než v roce 2013) a nacházela se tak přibližně uprostřed mezi zeměmi EU. Za celou EU vykazovala průměrná míra inflace v roce 2014 také klesající trend a v prosinci dosáhla obdobné hodnoty jako v ČR, totiž 0,6 %, což bylo o 0,9 p. b. méně než v roce 2013.

Graf č. 4: Spotřebitelské ceny

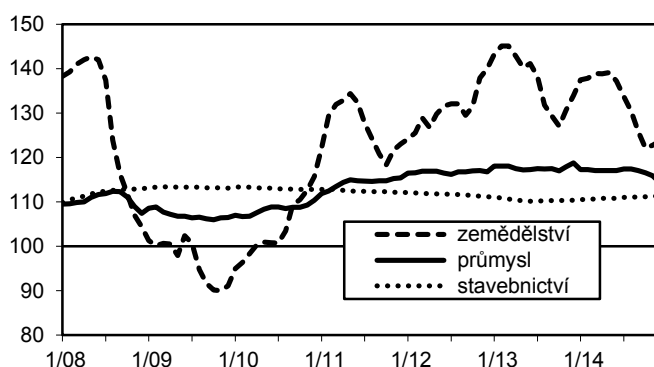

Pramen: ČSÚ

3.2. Ceny výrobců

Ceny průmyslových výrobců v průměru za celý rok 2014 proti roku 2013 mírně klesly, a to o 0,8 %. Pokles cen byl tažen především oddílem elektřina, plyn, pára a klimatizovaný vzduch, kde se ceny snížily o značných 8,7 %, což podobně jako v případě spotřebitelských cen souviselo se zlevněním elektřiny. Ceny v oddíle koks a rafinované ropné produkty se v průměru za celý rok snížily o 1,9 %, nicméně jejich hladina se v návaznosti na pokles korunové ceny ropy v závěru roku rychle snižovala.

Graf č. 5: Ceny výrobců

Pramen: ČSÚ, bazické indexy, průměr roku 2005=100

Ceny stavebních prací se po čtyřech letech poklesů v roce 2014 zvýšily. V průměru za celý rok ve srovnání s rokem 2013 zaznamenaly růst o 0,4 %. Obdobná situace nastala i v případě cen tržních služeb, které po dvou letech poklesů v roce 2014 vzrostly o 0,3 %. Na rozdíl od ostatních cenových okruhů produkční sféry vykázaly ceny zemědělských výrobců jako obvykle značné výkyvy. V průměru za celý rok 2014 se snížily o 3,7 %, když pokles cen rostlinných výrobků (o 10,3 %) převážil nad růstem cen živočišných výrobků (o 4,9 %).

4. Trh práce

Oživování ekonomiky meziročně zvýšilo poptávku po práci, zejména v zaměstnaneckých pozicích. Růst poptávky po práci, ani větší konkurence při hledání kvalitní pracovní síly, však nevedly k výraznému růstu příjmů, převažovala preference zaměstnanosti.

Tabulka č. 7: Základní ukazatele trhu práce

		2012	2013	2014				
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q
Zaměstnanost VŠPS ¹⁾	mzr. %	0,4	1,6	0,8	0,8	0,2	0,8	1,2
zaměstnanci VŠPS	mzr. %	-0,1	1,6	0,6	0,4	-0,2	1,0	1,2
Míra nezaměstnanosti (15-64 let)	%	7,0	7,0	6,2	6,9	6,1	6,0	5,8
Míra zaměstnanosti (15-64 let)	%	66,5	67,7	69,0	68,1	68,7	69,3	69,8
Míra ekonomické aktivity (15-64 let)	%	71,6	72,9	73,5	73,1	73,2	73,7	74,1
Průměrná mzda evidenční ²⁾	mzr. %	2,5	0,0	2,4	3,3	2,3	1,8	2,3

Pramen: ČSÚ

Vysvětlivky: 1) Zaměstnaný VŠPS pracoval v referenčním týdnu alespoň 1 hodinu.

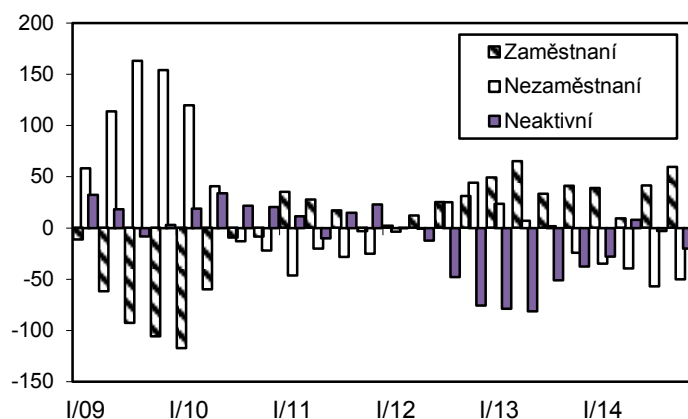
Nezaměstnaný VŠPS nepracoval, práci aktivně hledal a byl schopen nastoupit do 14 dnů.

2) Zaměstnanci (přepočtené osoby) v pracovním poměru, včetně odhadu malých podniků.

4.1. Ekonomická aktivita

Míra ekonomické aktivity (podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných na populaci daného věku) vzrostla v kategorii 15-64 let v průměru o 0,6 p. b. na 73,5 %. Přes pokles pracovní síly daný vyšším úbytkem nezaměstnanosti než přírůstkem zaměstnanosti, k jejímu pokračujícímu růstu napomohl úbytek populace v tomto věkovém rozmezí, daný postupným přechodem početně silnějších poválečných ročníků přes hranici 65 let a vstupem výrazně slabších populačních ročníků konce 90. let.

Graf č. 6: Ekonomická aktivita

Pramen: ČSÚ, VŠPS, meziroční přírůstky/úbytky v tis. osob

Směrem k růstu míry ekonomické aktivity v první polovině roku působila vyšší motivace domácností k zajištění základních či dodatečných prostředků pro posílení jejich rozpočtů. Stejným směrem působil v celém roce i vliv demografického vývoje – na trhu práce se široce uplatňují nejsilnější ročníky z poloviny 70. let s přirozeně vysokou mírou participace, danou poměrně kvalitním odborným zázemím i praxí a vyšší flexibilitou. Úbytek počtu osob mimo ekonomickou aktivitu je rovněž dán demografickým vývojem – základním faktorem poklesu je pokračující snižování počtu žáků a studentů. Z hlediska institucionálního nelze v plusové poloze pominout postupně prodlužovaný posun hranice odchodu do starobního důchodu.

4.2. Zaměstnanost

Zaměstnanost podle VŠPS (v jediném nebo hlavním zaměstnání) vzrostla meziročně v průměru o 37 tisíc osob na 4974 tisíce. V rámci oživování rostla poptávka po práci, výrazněji ve druhé polovině roku, a s větším rozsahem práce se zvýšil i objem mezd.

Meziroční růst zaměstnanosti se proti předchozímu roku přesunul převážně do sekundárního sektoru. V důsledku rostoucí poptávky v průmyslu (zejména v souvislosti s výrobou automobilů) celkově překročil 2 %. V terciárním sektoru počet pracovníků stagnoval (0,2 %), zatímco v primárním sektoru průběžně ubýval.

Proti roku 2013 se měnila i struktura růstu celkové zaměstnanosti. K nejvýznamnějšímu přírůstku počtu zaměstnanců (o 24 tisíc na 4079 tisíc) se znovu připojil i růst počtu podnikatelů (o 13 tisíc na 895 tisíc). V průběhu celého roku však přibývali nejen sebezaměstnaní, ale i zaměstnavatelé.

Míra zaměstnanosti (podíl počtu zaměstnaných ve věku 15-64 let na populaci ve věku 15 - 64 let) meziročně vzrostla v průměru o 1,3 p. b. na 69,0 %. I u tohoto ukazatele je třeba při posuzování brát v úvahu pokles jmenovatele. Nárůst míry zaměstnanosti u všech osob nad 15 let byl zákonitě nižší (o 0,5 p. b.) a vedl k průměru 55,7 %.

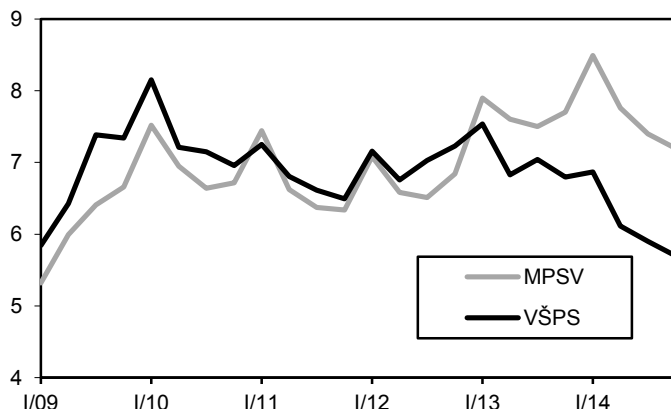
4.3. Nezaměstnanost

Počet osob bez zaměstnání, práci hledajících a schopných okamžitě pracovat meziročně klesl podle VŠPS o 45 tisíc na 324 tisíce.

Míra nezaměstnanosti ve věku 15-64 let meziročně klesla o 0,8 p. b. na 6,2 %, vývoj v celé populaci nad 15 let byl obdobný (pokles o 0,9 p. b. na 6,1 %). Podle srovnatelných dat zpracovávaných Eurostatem míra nezaměstnanosti nadále patří v ČR k nejnižším – v prosinci 2014 byla v ČR na úrovni 5,7 % (sezónně neočištěno) a obdobně jako v předchozím roce to bylo o cca 4 p. b. pod průměrem EU28.

Následující graf dokládá, že základní tendence vývoje podle obou statistik nezaměstnanosti nebyly v průběhu roku 2014 zásadně rozdílné (oboje 15-64 let). Rozdíl v úrovni daný zejména odlišným počtem nezaměstnaných se však v roce 2014 vzhledem k definici nezaměstnaných s rozdílnou možností práce zvýraznil a v průměru dosáhl téměř 240 tisíc.

Graf č. 7: Míra nezaměstnanosti VŠPS a podíl nezaměstnaných na populaci MPSV

Pramen: ČSÚ, MPSV, v %, průměr čtvrtletí

Průměrný počet nezaměstnaných registrovaných na úřadech práce (ÚP) v meziročním srovnání klesl v průměru o 3 tisíce na 561 tisíc, podíl nezaměstnaných osob na populaci 15 – 64 let byl shodně na úrovni 7,7 %. Ve vrcholu nárůstu registrované nezaměstnanosti v lednu se projeví ještě dozvuky recese a ukončování aktivit, resp. pracovních smluv, či programů aktivní politiky zaměstnanosti. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných osob byl na konci roku podle VŠPS 46,2 %, v evidenci úřadů práce 43,8 %.

Počet volných pracovních míst proti stejnému období předchozího roku vzrostl o 10 tisíc na 49 tisíc. Na 1 volné místo tak připadalo 12 uchazečů, tj. o 3 méně než v roce 2013. Vzhledem ke zvyšování poptávky po práci i aktivit úřadů práce po jejich personálním posílení také viditelně rostl počet umístěných uchazečů.

Příspěvek v nezaměstnanosti pobíralo vzhledem k nižšímu nárůstu uchazečů s nárokem na podporu a růstu počtu dlouhodobě nezaměstnaných v průměru 20,6 % registrovaných uchazečů o zaměstnání, což je o 0,3 p. b. méně než v předchozím roce. Pokles výdajů na pasivní politiku zaměstnanosti však byl nadále více než kompenzován různými sociálními dávkami a výpomocemi.

4.4. Mzdy

Nominální průměrná hrubá mzda při meziročním růstu o 2,4 % dosáhla v průměru úrovně 25 686 Kč. Vzhledem k nízkému růstu cen však i tak došlo k nárůstu reálné mzdy. U průměrné mzdy celkem a v podnikatelské sféře nastal po 2 letech reálného poklesu, v nepodnikatelské sféře dokonce po 4letém.

Vývoj mezd v roce 2014 lze v průměru označit jako umírněný, oživování ekonomiky se projevovalo výrazněji ve zvyšování zaměstnanosti než mezd.

Tabulka č. 8: Průměrná mzda

			2012	2013	2014				
					rok	1Q	2Q	3Q	4Q
Průměrná mzda	celkem	mzr. %	2,5	0,0	2,4	3,3	2,3	1,8	2,3
nominálně	podnikatelská sféra	mzr. %	2,6	-0,2	2,4	3,6	2,5	1,8	1,9
	nepodnikatelská sféra	mzr. %	2,1	1,0	2,4	2,2	1,7	1,7	3,8
Průměrná mzda	celkem	mzr. %	-0,8	-1,4	2,0	3,1	2,1	1,2	1,8
reálně (CPI)	podnikatelská sféra	mzr. %	-0,7	-1,6	2,0	3,4	2,3	1,2	1,4
	nepodnikatelská sféra	mzr. %	-1,2	-0,4	2,0	2,0	1,5	1,1	3,3

Pramen: ČSÚ, předběžné údaje

Výjimky v 1. a 4. čtvrtletí byly dány převážně administrativními vlivy. Vyšší přírůstek v podnikatelské sféře v začátku roku byl důsledkem efektu manažerských odměn představených do závěru roku 2012. Návrat jejich vyplácení do obvyklého termínu v roce 2014 a nízká srovnávací základna v roce 2013 přírůstek zvýraznily. Vyšší růst v nepodnikatelské sféře ve 4. čtvrtletí byl projevem zvýšení dlouhodobě zmrazených platových tarifů.

Nejvýznamnějším zaměstnavatelem v ČR je průmysl, kde pracovalo 31 % zaměstnanců. V důsledku růstu poptávky docházelo postupně zejména ve zpracovatelském průmyslu k nárůstu zaměstnanosti i přesčasů, mzda v něm vzrostla v průměru o 3,2 %.

Nejvyšší průměrná mzda 48157 Kč byla v peněžnictví a pojišťovnictví, v agregaci ubytování, pohostinství a stravování byla o 34 tisíce nižší.

Medián mezd se pohyboval v úrovni o cca 4 tisíce nižší než hodnota průměrné mzdy. Nadále z něj byla patrná výrazná genderová příjmová diferenciacie – mzda prostředního zaměstnance u mužů byla o cca 4 tisíce Kč vyšší než u žen.

5. Platební bilance

Kapitola platební bilance je nově prezentována v metodice šestého vydání Manuálu platební bilance a investiční pozice vůči zahraničí³ (BPM6), kterou ČNB používá od října 2014.

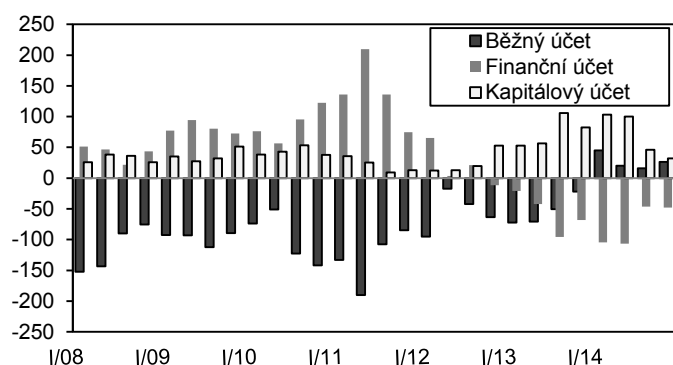
Na běžném účtu platební bilance (BÚ) byl v roce 2014 vykázán přebytek ve výši 26 mld. Kč. V přebytku skončila bilance zboží a bilance služeb, naopak deficitní byla bilance prvotních důchodů i bilance druhotných důchodů. Na kapitálovém účtu vznikl přebytek ve výši 32 mld. Kč, finanční účet byl deficitní v rozsahu 48 mld. Kč.

³ Základní členění struktury platební bilance podle nového manuálu zůstává stejné. Změnily se názvy některých položek běžného účtu – dřívější obchodní bilance je nyní bilancí zboží, bilance výnosů byla transformována v bilanci prvotních důchodů, předchozí název bilance běžných převodů se změnil na bilanci druhotných důchodů.

Ve struktuře jednotlivých bilancí došlo k přesunům mnoha položek. Např. mezi bilancemi zboží a služeb došlo k přesunu účtů zušlechťení zboží a oprav z bilance zboží do služeb, kam také přibýly nové položky, jako poplatky za využívání duševního vlastnictví, výzkum a vývoj a některé finanční služby.

Nová verze manuálu také obrací dosavadní konvenci používání znamének na finančním účtu tak, aby byla konzistentní se změnami mezinárodní investiční pozice. Přebytek finančního účtu či jeho složek nyní znamená zlepšení investiční pozice zvýšením tuzemských investic do zahraničí či snížením zahraničních investic v ČR, tedy odliv finančních prostředků. V BPM6 se změna devizových rezerv rovněž stává složkou finančního účtu pod názvem rezervní aktiva.

Graf č. 8: Platební bilance

Pramen: ČNB, propočty MF, roční klouzavé úhrny, mld. Kč

5.1. Běžný účet

Běžný účet skončil v roce 2014 poprvé od roku 1993 v přebytku 0,6 % HDP. Proti roku 2013 se tak zlepšil o 1,1 p. b.

Poměr výkonové bilance, tj. obchodu se zbožím a službami k HDP se meziročně zlepšil o 1,1 p. b. a dosáhl 6,9 %. Poměr schodku bilance prvotních důchodů zůstal na -6,1 % HDP, stejně tak se nezměnil deficit druhotných důchodů a činil -0,2 % HDP.

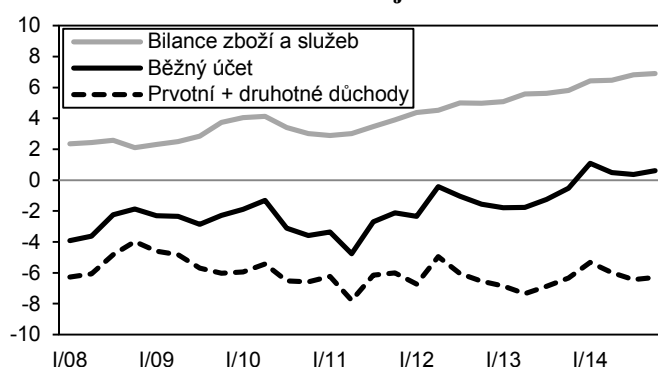
Meziroční zlepšení bilance běžného účtu o 48 mld. Kč bylo dáno růstem přebytku bilance zboží⁴ o 72 mld. Kč na 239 mld. Kč.

Přebytek bilance služeb dlouhodobě klesá. V roce 2014 dosáhl 56 mld. Kč, tj. o 14 mld. Kč méně.

Bilance prvotních důchodů, která je vedle obchodní bilance rozhodující pro výsledné saldo běžného účtu, se zhoršila zvýšením deficitu o 10 mld. Kč na 259 mld. Kč. Vyšší byl odliv investičních výnosů, a to zejména z přímých investic, na druhou stranu vzrostl přebytek bilance náhrad zaměstnancům i tzv. ostatních prvotních důchodů.

Bilance druhotných důchodů skončila meziročně beze změny schodkem ve výši -10 mld. Kč.

Graf č. 9: Poměr běžného účtu a jeho složek k HDP

Pramen: ČNB, propočty MF, v % na bázi ročního klouzavého úhrnu

5.2. Kapitálový účet

Kapitálový účet skončil v roce 2014 přebytkem 32 mld. Kč, který však byl meziročně o 50 mld. Kč nižší. Tento vývoj souvisel zejména se zhoršením bilance ostatních kapitálových transferů.

⁴ V cenách FOB v metodice platební bilance.

5.3. Finanční účet

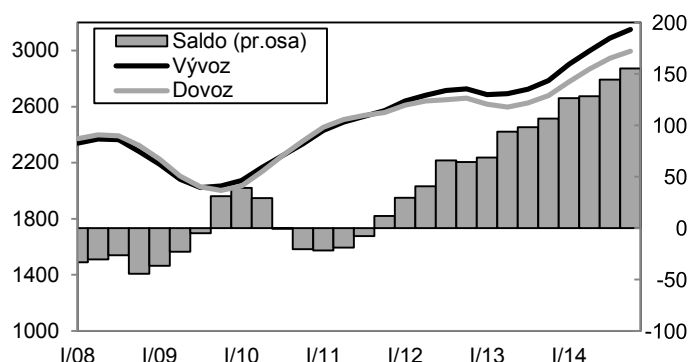
Na finančním účtu byl v roce 2014 vykázán čistý odliv finančních zdrojů (čisté půjčky do zahraničí) ve výši 48 mld. Kč. Příliv prostředků byl zaznamenán u přímých zahraničních investic a obchodu s finančními deriváty. Z přílivu přímých investic ve výši 134 mld. Kč tvořil reinvestovaný zisk 70 mld. Kč. Saldo finančních derivátů skončilo přebytkem 6 mld. Kč. K odlivu finančních prostředků došlo u portfoliových investic (90 mld. Kč) a ostatních investic (24 mld. Kč). Rezervní aktiva se zvýšila (73 mld. Kč).

Schodek finančního účtu v roce 2014 dosáhl $-1,1$ % HDP proti $-1,7$ % v roce 2013.

5.4. Obchodní bilance podle ČSÚ⁵

Zahraniční obchod se zbožím navázal od počátku roku 2014 na solidní růst z roku 2013. Tempa nárůstu objemu vývozu i dovozu po většinu roku přesahovala 10 %. Předstihem vývozu před dovozem se zvyšoval přebytek obchodní bilance, do kterého se promítl rovněž slabší kurz koruny. Ten se projevil také růstem korunových cen vývozu i dovozu, přičemž vývozní ceny se zvyšovaly rychleji než ceny dovozní. Směnné relace jsou v kladných hodnotách od počátku roku 2013 a příznivě se podílely na výsledcích zahraničního obchodu. Zlepšování směnných relací bylo dále zesíleno zejména propadem cen ropy na konci roku 2014.

Graf č. 10: Obchodní bilance – národní pojetí

Pramen: ČSÚ, propočty MF, roční klouzavé úhrny, mld. Kč

Za celý rok 2014 vzrostl obrát českého zahraničního obchodu podle předběžných údajů ČSÚ o 12,5 % a dosáhl hodnoty 6147 mld. Kč, tj. o 681 mld. Kč meziročně více. Oslabení koruny znamenalo nižší růst obrátu přepočteného na eura. Přebytek obchodní bilance se meziročně zvýšil o 49 mld. Kč na 155 mld. Kč při růstu vývozu o 13,1 % a dovozu o 11,8 %.

Objem vývozu se zvyšoval ve všech komoditních třídách. Podle standardní klasifikace zahraničního obchodu (SITC) byl nejvýznamnější silný nárůst vývozu zboží třídy strojů a přepravních zařízení (SITC 7), která tvoří více než polovinu vývozu. V jejím rámci byl nejúspěšnější vývoz dopravních prostředků, jejichž podíl na celkovém vývozu neustále roste a v roce 2014 tvořil již 24,1 %. Nadprůměrně rostl také vývoz chemikálií (SITC 5), průmyslového spotřebního zboží (SITC 8) i objemově méně významných tříd nápojů a tabáku (SITC 1) a olejů (SITC 4).

Rostoucí poptávka po zboží investičního charakteru se projevila ve výrazně vyšším dovozu strojírenské produkce (SITC 7), která představuje dvě pětiny celkového dovozu. Výsledky této zbožové třídy ovlivnily především vyšší dovozy motorových vozidel, telekomunikačních zařízení, strojů a zařízení všeobecně užívaných v průmyslu a zařízení k výrobě energie.

⁵ Dodací podmínka vývozu FOB, dovozu CIF.

Na druhou stranu nižší byl dovoz zemního plynu a nerostných paliv v souvislosti s poklesem cen ropy. Dovoz nápojů a tabáku zhruba stagnoval.

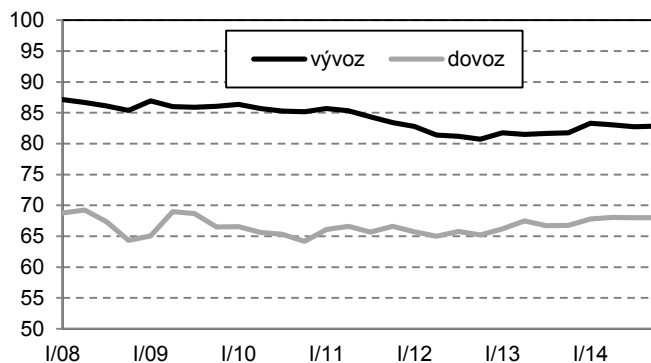
Tabulka č. 9: Komoditní struktura

Třídy SITC	Vývoz			Dovoz			Změna salda v mld. Kč 2014/2013
	Index(%)	Podíl (%)		Index(%)	Podíl (%)		
	2014/2013	2013	2014	2014/2013	2013	2014	
Celkem	113,1	100,0	100,0	111,8	100,0	100,0	48,7
0 - Potraviny a živá zvířata	111,6	4,1	4,0	107,8	5,5	5,3	1,8
1 - Nápoje a tabák	119,5	0,8	0,8	99,0	0,7	0,7	4,5
2 - Surové materiály (s výj. paliv)	104,1	3,0	2,8	100,5	2,9	2,6	3,1
3 - Nerostná paliva a maziva	101,9	3,5	3,1	92,1	10,9	9,0	24,9
4 - Živočišné a rostlinné oleje	114,0	0,3	0,3	116,8	0,3	0,3	0,1
5 - Chemikálie	116,8	7,1	7,3	114,8	12,1	12,5	-14,8
6 - Tržní výrobky	108,5	19,4	18,6	110,5	19,0	18,8	-7,4
7 - Stroje a přepravní zařízení	115,5	50,0	51,1	118,0	37,9	40,0	33,8
8 - Průmyslové výrobky	113,9	11,5	11,6	115,8	10,3	10,7	1,0
9 - Komodity jinde nezařazené	108,4	0,3	0,2	87,1	0,4	0,3	1,9

Pramen: ČSÚ

V letech 2011 – 2013 se slabší poptávka zemí EU, související s klesajícím ekonomickým výkonem, resp. recesí, odrazila v poklesu podílu zemí EU na českém zahraničním obchodě. Oživení v roce 2014 a další vnější faktory vedly pak k jeho opětovnému nárůstu. Podíl zemí EU na českém vývozu byl roce 2014 meziročně o 1,3 p. b. vyšší a dosáhl 83,0 %. Nejvíce vzrostl podíl Německa na celkovém vývozu – o 0,7 p. b. na 32,1 %. Druhým nejdůležitějším partnerem pro český export bylo v roce 2014 Slovensko s podílem 9,4 %, následovalo Polsko s 6,4 % a země, jejichž podíl na českém exportu se blíží 5 % – Francie, Spojené království a Rakousko. Na druhou stranu největší pokles podílu na českém vývozu byl u Ruska – o 0,6 p. b. na 3,1 %. Podíl těchto sedmi zemí představoval cca 65 % českého vývozu.

Graf č. 11: Podíl zemí EU na zahraničním obchodě ČR

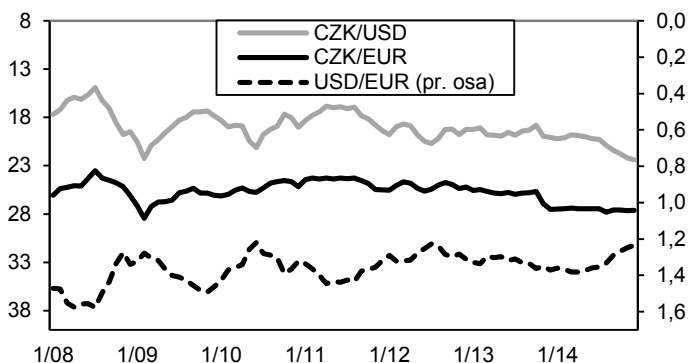
Pramen: ČSÚ, propočty MF, čtvrtletí, v %

I v dovozu vzrostl podíl zemí EU, a to o 1,2 p. b. na 68,0 %. Stejně jako u vývozu to bylo hlavně růstem podílu Německa na českém dovozu, který se zvýšil na 26,9 %. Druhým největším partnerem v dovozu byla Čína s podílem 9,6 %. Podíl Polska byl 8,1 %, Slovenska 5,6 %, Francie i Rakousko se podílely 3,4 resp. 3,3 %. Stejně jako u vývozu nejvíce poklesl podíl Ruska na českém dovozu, a to na 4,3 %. Ten byl dán především poklesem dovozu zemního plynu o cca 30 %. Podíl těchto sedmi jmenovaných zemí představuje cca 61 % českého dovozu.

5.5. Měnové kurzy

Měnový kurz koruny vůči euru se po většinu roku 2014 pohyboval v těsné blízkosti hladiny 27,50 CZK/EUR. Na tuto úroveň koruna oslabila poté, co ČNB počátkem listopadu 2013 začala měnový kurz využívat jako další nástroj měnové politiky. Za celý rok 2014 koruna meziročně oslabila v průměru o 5,7 %.

Graf č. 12: Nominální měnový kurz CZK vůči USD a EUR

Pramen: ČNB

Kurz měnového páru USD/EUR se v 1. pololetí pohyboval celkem stabilně okolo hladiny 1,37. V dalším průběhu roku však začal dolar k euru silně posilovat a na konci roku se dostal na 1,20 USD/EUR. Koruna se pohybovala podobně jako euro a ve 4. čtvrtletí byl její průměrný kurz k dolaru 22,40, což znamenalo meziroční oslabení o 11,4 %. Za celý rok 2014 koruna k dolaru oslabila stejně jako k euru v průměru o 5,7 %.

5.6. Devizové rezervy

Stav devizových rezerv ČNB k 31. prosinci 2014 činil 1 244 mld. Kč, tj. 44,9 mld. EUR, což se blíží objemu pěti měsíců dovozu zboží a služeb.

6. Měnový vývoj a finanční trh

6.1. Měnové agregáty, vklady a úvěry

6.1.1. Měnové agregáty (pasiva)

Měnové agregáty v roce 2014 rostly tempem obdobným jako nominální HDP. Peněžní zásoba (M2) se v průměru zvýšila o 4,3 %, což představovalo mírné zpomalení oproti roku 2013. Růst vysoce likvidních peněz (M1) naopak mírně zrychlil na 8,9 %. Preference likvidity (poměr M1/M2) pokračovala v dlouhodobě růstovém trendu.

Celkový růst vkladů (u MFI)⁶ se v roce 2014 pohyboval okolo 3,5 %. Celkové vklady domácností se meziročně zvýšily o 2,9 %. Vklady podniků se zvýšily o 5,4 %. Vývoj u domácností i nefinančních podniků byl determinován stávajícím stabilním ekonomickým vývojem. Postupné zrychlování růstu vkladů domácností lze dávat do souvislosti s vývojem jejich disponibilního příjmu.

⁶ MFI - Měnové a finanční instituce zahrnují centrální banku, rezidentské banky a všechny ostatní rezidentské finanční instituce, předmětem jejichž činnosti je přijímat vklady a/nebo prostředky velmi podobné vkladům od jiných subjektů než měnových finančních institucí a na vlastní účet (přínejmenším v ekonomickém smyslu) poskytovat úvěry a/nebo investovat do cenných papírů.

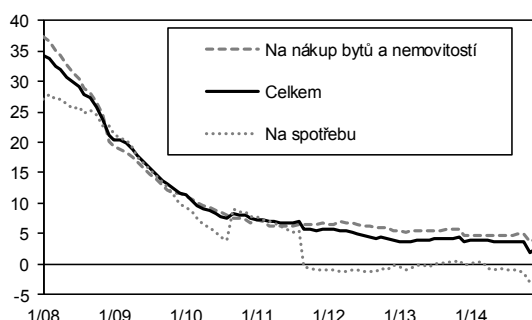
6.1.2. Úvěry (aktiva)

Poskytnuté úvěry podnikům a domácnostem MFI rostly v roce 2014 pomaleji než v předcházejícím roce.

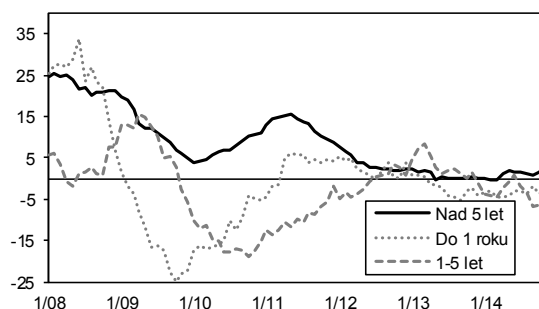
Meziroční růst úvěrů domácnostem zpomalil ze 4,0 % na 3,5 % a byl stále tažen zejména úvěry na byty a nemovitosti, které vzrostly o 4,6 %. I zde však došlo k určitému zpomalení růstu oproti minulým létům. Úvěry na spotřebu naopak slabě klesly. Zrychlení růstu bylo zaznamenáno u úvěrů ostatních, kam patří zejména úvěry živnostníkům. Další růst úvěrů domácnostem je zřejmě spíše než jejich ekonomickou situací limitován vyčerpáním svého potenciálu (v letech 2004 – 2008 vzrostly úvěry domácnostem o desítky procent ročně, podobné tempo již dále nelze očekávat).

Úvěry podnikům v roce 2014 mírně klesly, což bylo dáno aktuální fází ekonomického cyklu (vývoj úvěrů reaguje se zpožděním). V posledních měsících roku se však vrátily k růstu. Rychlejší pokles byl zaznamenán u krátkodobých úvěrů do 1 roku. Úvěry se splatností 1 až 5 let se po růstu v 2013 snížily o 3,6 %, růst dlouhodobých úvěrů nad 5 let zvýšil zejména vlivem silnějšího růstu v závěru roku na 1,4 %.

Graf č. 13: Úvěry domácnostem

Graf č. 14: Úvěry nefinančním podnikům

Pramen: ČNB, meziroční změna v %

Situace ohledně úvěrů se selháním (non-performing loans)⁷ odrážela v roce 2014 lepšící se stav reálné ekonomiky. U domácností i nefinančních podniků se jejich podíl mírně snižoval, stále však dosahoval znatelně vyšších hodnot než před recesí v roce 2009. Podíl pohledávek se selháním na celkových úvěrech domácností v prosinci 2014 dosáhl 4,7 %, u nefinančních podniků se snížil na 6,6 %. Absolutní objem úvěrů se selháním v prosinci 2014 pro domácnosti a nefinanční podniky dosáhl 117,0 mld. Kč, o 4,8 mld. Kč meziročně méně.

Poměr úvěrů a vkladů domácností a nefinančních podniků měl nadále mírně snižující se tendenci. V prosinci 2014 dosáhl 74,7 %, což bylo o 1,4 p. b. méně než ve stejném období předcházejícího roku. ČNB během roku opakovaně provedla zátěžové testy bankovního sektoru, které znovu potvrdily jeho dostatečnou odolnost vůči případným negativním šokům.

6.2. Úrokové sazby

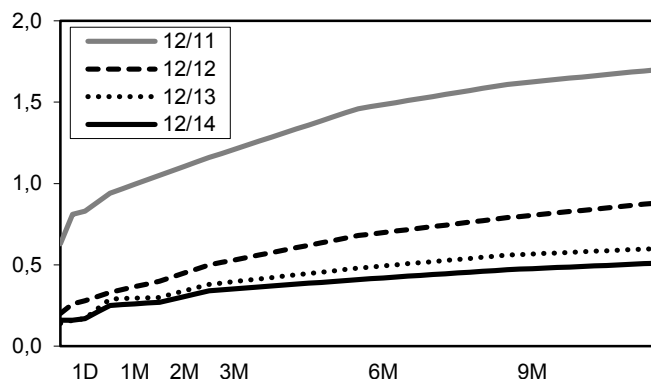
Vývoj úrokových sazeb vycházel zejména z pokračujícího nízkoinflačního prostředí. Hlavní refinanční sazba ECB byla během roku snížena až na historické i technické minimum 0,05 %, americký Fed ponechal úrokové pásmo v rozmezí 0 až 0,25 %. ČNB držela základní úrokovou sazbu pro dvoutýdenní repo operace na technickém minimu 0,05 % a pokračovala v režimu užití kurzu jako dalšího nástroje měnové politiky. K udržení kurzu nad hladinou

⁷ Pohledávky se selháním dle vyhlášky ČNB č. 123/2007 Sb., jsou ty, jejichž platba jistiny nebo úroku je opožděna o 90 dní a více.

27 korun za euro postačuje pouhá existence kurzového závazku a deklarované odhodlání ČNB tento závazek bránit.

3M Sazba PRIBOR se v roce 2014 mírně snížila z 0,4 % na jeho počátku na 0,3 % na jeho konci. Rozpětí vůči 2T repo sazbě stagnoval na hodnotě 0,3 p. b. Výnosová křivka mezibankovních úrokových sazeb PRIBOR se na delším konci posunula dolů jen nepatrně.

Graf č. 15: Krátkodobá peněžní výnosová křivka

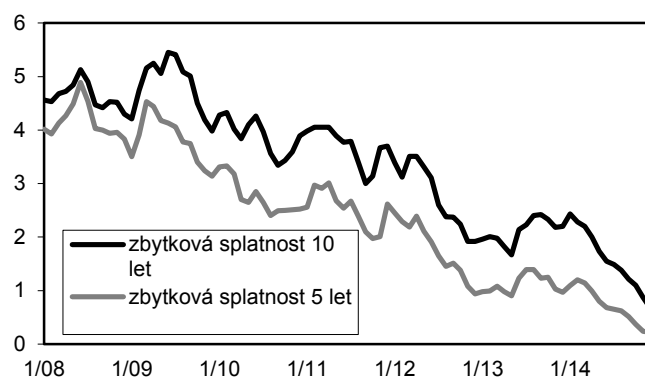

Pramen: ČNB, % p. a.

V roce 2014 pokračovala u klientských úrokových sazeb trajektorie mírného poklesu. Průměrné úrokové sazby z celkových úvěrů nefinančním podnikům v prosinci 2014 dosáhly 2,9 % a sazby z celkových úvěrů domácnostem 5,4 %.

Mírný pokračující pokles byl zaznamenán i u úrokových sazeb z celkových vkladů. Sazby z celkových vkladů nefinančních podniků v prosinci 2014 dosáhly 0,2 % a sazby z vkladů domácností 0,8 %. Rozpětí mezibankovních úrokových sazeb (měřeno 1R sazbou PRIBOR) a úrokových sazeb u úvěrů a vkladů se spíše mírně snižovalo, stagnace byla zaznamenána u vkladů nefinančních podniků a naopak nejrazantnější pokles nastal u úvěrů domácnostem. Klientské úrokové sazby v roce 2014 v zásadě klesaly rychleji než sazby mezibankovní.

Graf č. 16: Výnosy státních dluhopisů

Pramen: ČNB, % p. a.

Dluhopisový trh se během roku 2014 vyvíjel z pohledu českých dluhopisů velmi příznivě. Výnosy státních dluhopisů (s průměrnou zbytkovou splatností 5 a 10 let) v roce 2014 klesaly na extrémně nízké hodnoty. Rozpětí mezi českými a německými konvergenčními dluhopisy se výrazně snížil ze 40 b. b. v prosinci 2013 na 8 b. b. v prosinci 2014 (výnosy z českých konvergenčních dluhopisů byly v prosinci po německých a lucemburských nejnižší v Evropě). Tento vývoj je dán zřejmě politickou stabilitou, dobrou trajektorií fiskálního vývoje a velmi nízkou úrovní inflace.

Vývoj akciového trhu byl v roce 2014 poměrně stabilní. Index PX na BCCP osciloval mezi 900 a 1050 body. Na konci roku 2014 dosáhl 947 bodů, což bylo o 4,3 % meziročně méně. Většina světových akciových indexů však v tomto období zaznamenala růst. Nicméně průměrná hodnota indexu PX byla v roce 2014 o 1,6 % vyšší než v roce předešlém. Během roku 2014 se objem realizovaných obchodů snížil na 176 mld. Kč, stejně tak se dále meziročně snížil objem akciových obchodů, a to o 7,7 %.

7. Srovnání makroekonomického rámce státního rozpočtu na rok 2014 se současnými daty

Srovnání klíčových ukazatelů přináší níže uvedená tabulka.

Tabulka č. 10: Makroekonomický rámec státního rozpočtu pro rok 2014 vs. současný stav

		Makroekonomický rámec	Skutečnost	Diference v p.b.
Hrubý domácí produkt, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	1,3	2,0	0,7
Průměrná míra inflace	<i>%</i>	1,1	0,4	-0,7
Zaměstnanost (VŠPS)	<i>mzr. %</i>	0,1	0,8	0,7
Míra nezaměstnanosti (VŠPS)	<i>průměr v %</i>	7,6	6,1	-1,5
Obejm mezd a platů, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	2,5	3,1	0,6
Poměr salda BÚ k HDP	<i>%</i>	-1,6	0,6	2,2

Pramen: ČSÚ, ČNB, MF, propočet MF

Při hodnocení uvedených odchylek je třeba mít na paměti skutečnost, že data z národních účtů jsou průběžně upravována ať již v rovině běžných či pravidelných revizí v důsledku zpřesněných informačních zdrojů, tak z důvodu mimořádných revizí, které plynou ze změn v metodice národních účtů. To se neprojevuje pouze na původních datech národních účtů, ale také v poměrových ukazatelích, které některá data z národních účtů používají. Z pohledu výše uvedené tabulky se jedná o poměr salda BÚ k HDP.

Příprava makroekonomického rámce státního rozpočtu není proces, který by byl nezávislý na datové základně, která je v daném okamžiku k dispozici. Pokud by tomu tak nebylo, vykazovala by taková predikce znaky náhodné procházky. Z toho plyne, že ex post uvedené odchylky nelze exaktně rozložit na část, která plyne ze samotné revize datové základny a část, která by byla dána chybou v predikci jako takové. To je dáno tím, že ex post není možné spekulovat o tom, jaká predikce by byla učiněna v konkrétním minulém období, pokud by v tomto období byla známa v současnosti platná datová základna.

Reálný HDP v roce 2014 rostl o 0,7 p. b. rychleji, než s čím počítal Makroekonomický rámec státního rozpočtu. Z pohledu jeho struktury to bylo dáno vyšším růstem domácí poptávky v rovině soukromé i veřejné spotřeby a investic. Naopak zahraniční obchod navzdory mírně pozitivním předpokladům růst HDP velmi mírně tlumil. Rychlejší oživení ekonomiky je vztaženo především k vnější poptávce, poklesu cen surovin a pozitivnímu efektu těchto jevů na důvěru spotřebitelů a firem v ekonomiku. Slabší příspěvek salda zahraničního obchodu k růstu HDP pak přímo souvisel s vyšším než predikovaným příspěvkem domácí poptávky, která nasála vyšší objem dovozů.

Opět především vnější faktory stojí za nižší mírou průměrné inflace, než se kterou počítal již zmiňovaný Makroekonomický rámec. S vyšším růstem ekonomické aktivity přirozeně došlo k rychlejšímu růstu objemu mezd a platů, konkrétně o 0,5 p.b. Vyšší než predikovaný ekonomický výkon se projevil ve srovnání s Makroekonomickým rámcem výraznějším zlepšením parametrů trhu práce.

II. Veřejné rozpočty

V této části materiál prezentuje údaje za veřejné rozpočty v mezinárodním statistickém standardu *Government Finance Statistics 2001* (dále „GFS 2001“) a příslušná data proto nemusí být ve srovnání s ostatními sešity Státního závěrečného účtu vždy shodná⁸.

V roce 2014 se saldo veřejných rozpočtů meziročně zhoršilo o 25,3 mld. Kč a deficit činil 75,0 mld. Kč, tj. 1,8 % HDP. K meziročnímu propadu schodku veřejných rozpočtů došlo i přes mírné hospodářské oživení, a to větší podporou domácích ekonomických subjektů, zvýšením sociálních dávek a posílením nákupu nefinančních investic (fixních aktiv). Nízká investiční aktivita je nicméně i nadále utlumována nedostatečnou připraveností relevantních projektů. Výsledek hospodaření veřejných rozpočtů již nebyl v takové míře jako v minulých letech ovlivňován významnějšími diskrečními opatřeními.

Ve srovnání se schválenou rozpočtovou dokumentací pro rok 2014 byl schodek veřejných rozpočtů o 32,6 mld. Kč nižší, což bylo způsobeno zlepšením hospodaření všech jejích složek, tj. státního rozpočtu, územních samosprávných celků, zdravotních pojišťoven a díky Státnímu fondu dopravní infrastruktury také mimorozpočtových fondů. Deficit státního rozpočtu činil 82,6 mld. Kč (rozpočtováno 113,1 mld. Kč), po zohlednění operací Národního fondu a Fondu privatizace činil 92,0 mld. Kč (rozpočtováno 109,7 mld. Kč). Výsledky hospodaření veřejných rozpočtů v letech 2011-2014 jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č. 11: Vývoj salda veřejných rozpočtů v mld. Kč a % HDP

		2011	2012	2013	2014 <i>předběžná skutečnost</i>
SALDO	(mld. Kč)	-171,4	-92,9	-49,7	-75,0
SALDO	(% HDP)	-4,3	-2,3	-1,2	-1,8

Pramen: MF

1. Příjmy veřejných rozpočtů

Ve srovnání s původními předpoklady byly příjmy vyšší o 39,2 mld. Kč, přičemž hlavní měrou se na této situaci podílí daň z příjmů právnických osob, daň z přidané hodnoty (DPH) a příjmy z EU investičního charakteru. Také meziročně zůstává vývoj celkových příjmů v růstové trajektorii, ale ve srovnání s rokem 2013 došlo ke zpomalení jejich růstu z 3,9 % na 2,2 %. Meziroční pokles daňové kvóty včetně pojistného na sociální zabezpečení a veřejné zdravotní pojištění o 0,3 p. b. na 31,5 % HDP znamená mírné snížení průměrné daňové zátěže (viz graf níže).

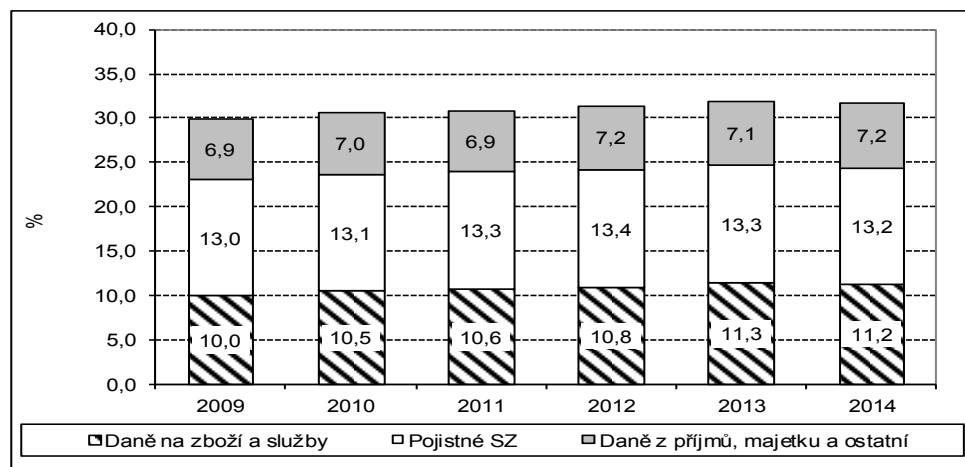
Celkové daňové příjmy včetně pojistného na sociální zabezpečení a veřejné zdravotní pojištění byly ve srovnání s předpoklady v návrhu státního rozpočtu na rok 2014 vyšší o 19,2 mld. Kč. Meziročně vzrostly o 3,7 %, přičemž tato dynamika byla o 1,3 p. b. vyšší než v letech 2012 a 2013. V rámci jednotlivých položek došlo oproti rozpočtované výši naopak k propadu inkasa u daní z příjmů fyzických osob (o 9,7 mld. Kč), u spotřebních daní (o 5,5 mld. Kč) a také u daní majetkových (o 0,3 mld. Kč). Objem příspěvků na sociální zabezpečení včetně pojistného na veřejné zdravotní pojištění meziročně opět vzrostl a konečně tak přesáhnul předkrizovou úroveň roku 2008. Totéž lze říci o daní z příjmů

⁸ Za hlavní, nikoliv však jediný rozdíl mezi metodikou GFS 2001 a národní metodikou lze považovat vyloučení finančních operací v metodice GFS 2001.

fyzických osob, naopak výběr daně z příjmů právnických osob ještě zdaleka hladiny roku 2008 nedosahuje.

Z následujícího grafu je patrné, že se struktura daňových příjmů nijak zásadně v čase nemění.

Graf č. 17: Podíl výnosu daní na HDP v %

Pramen: MF

U nedaňových příjmů došlo meziročně k poklesu o 8,3 %, ale ve srovnání s původními předpoklady byl jejich objem o 20,4 mld. Kč vyšší. Pokud bychom abstrahovali od dotací, jedná se meziročně o 10% pokles, ale ve srovnání s rozpočtovanou výší naopak o růst 5,8 mld. Kč. Predikovatelnost některých těchto příjmů je vzhledem k jejich charakteru velmi obtížná (jedná se např. o vratky transferů z minulých let, správní a soudní poplatky, sankční platby apod.).

Tabulka č. 12: Vývoj příjmů veřejných rozpočtů v mld. Kč a % HDP

		Konsolidované veřejné rozpočty (mld. Kč)			Podíl na HDP (%)		
		2012	2013	2014 <i>předběžná skutečnost</i>	2012	2013	2014 <i>předběžná skutečnost</i>
	CELKOVÉ PŘÍJMY	1498,3	1556,1	1590,5	37,0	38,1	37,3
1	PŘÍJMY Z PROVOZNÍ ČINNOSTI:	1486,0	1544,5	1572,3	36,7	37,8	36,9
11	Daně	727,8	753,9	784,7	18,0	18,4	18,4
111	Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů	270,9	271,3	288,8	6,7	6,6	6,8
1111	Placené fyzickými osobami	137,2	142,4	147,8	3,4	3,5	3,5
1112	Placené společnostmi a ostatními podniky	133,7	129,0	141,0	3,3	3,2	3,3
113	Daně z majetku	20,7	18,8	19,4	0,5	0,5	0,5
114	Daně ze zboží a služeb	436,0	463,6	476,4	10,8	11,3	11,2
1141	Obecné daně ze zboží a služeb (DPH) ¹⁾	273,0	302,2	317,0	6,7	7,4	7,4
1142	Spotřební daně	146,8	143,5	141,3	3,6	3,5	3,3
12	Sociální příspěvky	540,8	545,5	562,7	13,4	13,3	13,2
121	Příspěvky na sociální zabezpečení	526,3	530,9	547,9	13,0	13,0	12,8
1211	Příspěvky zaměstnanců	122,2	123,6	127,5	3,0	3,0	3,0
1212	Příspěvky zaměstnavatelů	364,6	368,8	380,6	9,0	9,0	8,9
1213	Příspěvky OSVČ nebo nezaměstnaných	37,0	36,1	38,6	0,9	0,9	0,9
122	Ostatní sociální příspěvky	14,4	14,5	14,9	0,4	0,4	0,3
13	Dotace	111,6	124,9	116,6	2,8	3,1	2,7
131	od zahraničních vlád	0,3	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0
1311	Běžné	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
1312	Kapitálové	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
132	od mezinárodních organizací	111,4	124,7	116,4	2,8	3,1	2,7
1321	Běžné	40,9	61,0	57,0	1,0	1,5	1,3
1322	Kapitálové	70,5	63,7	59,3	1,7	1,6	1,4
133	od institucí vládního sektoru	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1331	Běžné	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1332	Kapitálové	0,0	0,0	0,0	-	-	-
14	Ostatní příjmy	105,8	120,3	108,3	2,6	2,9	2,5
141	Příjmy z vlastnictví	29,3	32,1	30,2	0,7	0,8	0,7
142	Prodej zboží a služeb	49,0	49,4	49,3	1,2	1,2	1,2
143	Pokuty, penále a propadnutí	3,5	4,8	5,4	0,1	0,1	0,1
144	Dobrovolné transfery jiné než dotace	13,3	13,5	14,1	0,3	0,3	0,3
145	Ostatní příjmy jinde nezařazené	10,6	20,4	9,3	0,3	0,5	0,2
3	PRODEJ NEFINANČNÍCH AKTIV	12,3	11,6	18,2	0,3	0,3	0,4
311.2	Fixní aktiva	6,2	4,8	3,6	0,2	0,1	0,1
314.2	Nevyráběná aktiva	6,1	6,8	14,6	0,2	0,2	0,3

Pramen: MF

¹⁾ DPH je v souladu s metodikou GFS 2001 snižena o odvod do rozpočtu EU podle DPH a o tuto částku je proto její výše nižší, než je údaj o DPH v jiných částech SZÚ.

2. Výdaje veřejných rozpočtů

Celkové výdaje veřejných rozpočtů byly o 6,5 mld. Kč vyšší, než činil původní předpoklad; výdaje pouze na provozní činnost byly nicméně nižší o více než 8 mld. Kč. Objem celkových výdajů se meziročně zvýšil o 59,6 mld. Kč, tj. o 3,7 %.

Ke zlepšení došlo u výdajů spojených s obsluhou dluhu veřejných rozpočtů. Úrokové výdaje se ve srovnání s rokem 2013 snížily o 3,4 mld. Kč, což odpovídá relativnímu meziročnímu poklesu 6,3 %. Ve srovnání s rozpočtovou dokumentací byly tyto výdaje dokonce o 9,5 mld. Kč nižší, což jednak souvisí s vývojem dluhu veřejných rozpočtů (viz dále část 4) a jednak s nízkými úrokovými sazbami.

Ve srovnání s původním rozpočtem došlo k úspoře 10,4 mld. Kč u nákupu zboží a služeb a 5,0 mld. Kč u sociálních dávek. Naopak mírně vyšší výdaje ve srovnání s rozpočtovou dokumentací byly realizovány u zaměstnaneckých náhrad (o 3,6 mld. Kč, z toho na mzdy

a platy o 3,1 mld. Kč) a u běžných transferů veřejným, zejména nefinančním společnostem (celkem o 7,0 mld. Kč).

Rozhodující část výdajů má stále podobu běžných transferů a sociálních dávek (celkem 64,2 % celkových výdajů), které jsou realizovány především státním rozpočtem a zdravotními pojišťovnami a jejichž podíl na HDP se v roce 2014 meziročně snížil o 0,2 p. b. na 25,1 %. Největší část v nich představují mandatorní výdaje jako transfery, k jejichž vyplacení je stát zavázán na základě platné zákonné úpravy nebo normativních smluv a jejichž výši nemůže vláda ČR nijak ovlivnit. Jejich podíl představuje zhruba 60 % celkových výdajů státního rozpočtu, z toho asi 4/5 tvoří mandatorní sociální výdaje.

V meziročním porovnání došlo k poklesu výdajů veřejných rozpočtů na zboží a služby o 1,8 % (o 2,2 mld. Kč). Naopak podstatně vzrostly výdaje na nefinanční investice o 25,6 % (o 20,2 mld. Kč), méně pak výdaje na běžné transfery o 6,9 % (o 22,0 mld. Kč, z toho cca 1/3 veřejným a 2/3 soukromým společnostem), výdaje na sociální dávky o 2,1 % (o 15,2 mld. Kč) a náhrady zaměstnancům o 4,7 % (o 6,5 mld. Kč, z toho výdaje na mzdy a platy o 4,9 mld. Kč).

Tabulka č. 13: Vývoj výdajů veřejných rozpočtů v mld. Kč a % HDP

		Konsolidované veřejné rozpočty (mld. Kč)			Podíl na HDP (%)		
		2012	2013	2014 <i>předběžná skutečnost</i>	2012	2013	2014 <i>předběžná skutečnost</i>
	CELKOVÉ VÝDAJE	1591,2	1605,9	1665,5	39,3	39,3	39,0
2	VÝDAJE NA PROVOZNÍ ČINNOST	1506,5	1525,4	1564,9	37,2	37,3	36,7
21	Náhrady zaměstnancům	136,3	139,4	145,9	3,4	3,4	3,4
211	Mzdy a platy	102,5	104,7	109,6	2,5	2,6	2,6
212	Sociální příspěvky	33,7	34,7	36,3	0,8	0,9	0,9
22	Užití zboží a služeb	122,5	123,9	121,7	3,0	3,0	2,9
23	Spotřeba fixního kapitálu	0,0	0,0	0,0	-	-	-
24	Úroky	44,5	53,8	50,4	1,1	1,3	1,2
25	Běžné transfery	313,9	318,9	340,8	7,8	7,8	8,0
251	Veřejným společnostem	206,7	212,2	219,2	5,1	5,2	5,1
2511	Nefinančním společnostem	202,6	207,8	214,5	5,0	5,1	5,0
2512	Finančním společnostem	4,1	4,4	4,8	0,1	0,1	0,1
252	Soukromým společnostem	107,2	106,6	121,6	2,6	2,6	2,8
26	Dotace	32,8	35,8	37,4	0,8	0,9	0,9
262	Mezinárodním organizacím	32,8	35,8	37,4	0,8	0,9	0,9
2621	Běžné	32,8	35,8	37,4	0,8	0,9	0,9
27	Sociální dávky	704,2	712,9	728,1	17,4	17,4	17,1
271	Dávky sociálního zabezpečení	703,9	712,7	727,9	17,4	17,4	17,1
28	Ostatní výdaje	152,4	140,7	140,6	3,8	3,4	3,3
282	Ostatní výdaje jinde nezařazené	152,3	140,7	140,6	3,8	3,4	3,3
2821	Ostatní běžné výdaje	34,9	35,5	36,7	0,9	0,9	0,9
2822	Ostatní kapitálové výdaje	117,5	105,2	104,0	2,9	2,6	2,4
3	NÁKUP NEFINANČNÍCH AKTIV	84,7	80,5	100,7	2,1	2,0	2,4
311.1	Fixní aktiva	83,0	78,8	99,0	2,1	1,9	2,3
313.1	Cennosti	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
314.1	Nevyráběná aktiva	1,7	1,6	1,6	0,0	0,0	0,0
	SALDO	-92,9	-49,7	-75,0	-2,3	-1,2	-1,8
	Čistý peněžní tok z provozní činnosti	-20,5	19,1	7,5	-0,5	0,5	0,2
	Saldo primární bilance	-48,3	4,0	-24,6	-1,2	0,1	-0,6

Pramen: MF

3. Salda veřejných rozpočtů

Hospodaření veřejných rozpočtů se ve srovnání s rokem 2013 zhoršilo a skončilo deficitem ve výši 75,0 mld. Kč, tedy 1,8 % HDP. Ke zhoršení hospodaření došlo u státního rozpočtu, a to zejména vlivem operací Národního fondu. Také územní samosprávné celky meziročně zaznamenaly snížení přebytku.

Tabulka č. 14: Vývoj struktury salda veřejných rozpočtů v mld. Kč

		2011	2012	2013	2014 předběžná skutečnost
I	Státní rozpočet ¹⁾	-156,9	-85,4	-69,3	-92,0
II	Mimorozpočtové fondy celkem	-7,9	-2,9	2,2	2,4
	z toho PF ČR ²⁾	0,3	-0,6	-	-
	státní fondy ³⁾	-8,2	-2,3	2,2	2,4
III	Veřejné zdravotní pojištění	-5,2	-6,0	-1,3	2,2
IV	Územní samosprávné celky ⁴⁾	-1,4	1,4	18,6	12,4
V	SALDO	-171,4	-92,9	-49,7	-75,0

Pramen: MF

¹⁾ Mimo státní rozpočet jsou zde dále zahrnuty operace Národního fondu a bývalého Fondu národního majetku, který byl zrušen zákonem č. 178/2005 Sb. (nyní Fond privatizace).

²⁾ K 31. 12. 2012 byl Pozemkový fond ČR zrušen a agenda přešla do kapitoly Ministerstva zemědělství, čímž se stala součástí státního rozpočtu.

³⁾ Státní fondy: SFŽP, SFDI, SFRB, SZIF, SFK a SFKin.

⁴⁾ Územní samosprávné celky: obce, kraje, dobrovolné svazky obcí a regionální rady regionů soudržnosti

Vyrovnanost čistého peněžního toku z provozní činnosti je jednou z podmínek zdravých veřejných financí. Tento ukazatel, který představuje rozdíl mezi příjmy a výdaji na provozní činnost, se ve srovnání s rokem 2013 zhoršil o 11,6 mld. Kč, nicméně zůstal v přebytku 7,5 mld. Kč (+ 0,2 % HDP).

Dalším z ukazatelů, který je používán pro hodnocení fiskální politiky, je primární deficit, vypočtený jako deficit očištěný o výdaje spojené s úroky z dluhu veřejných rozpočtů. Saldo primární bilance se v roce 2014 meziročně zhoršilo o 28,7 mld. Kč (o 0,7 p. b. v relativním vyjádření k HDP), čímž se mírný přebytek přeměnil ve schodek 24,6 mld. Kč, tj. 0,6 % HDP.

Tabulka č. 15: Vývoj sald v mld. Kč a % HDP

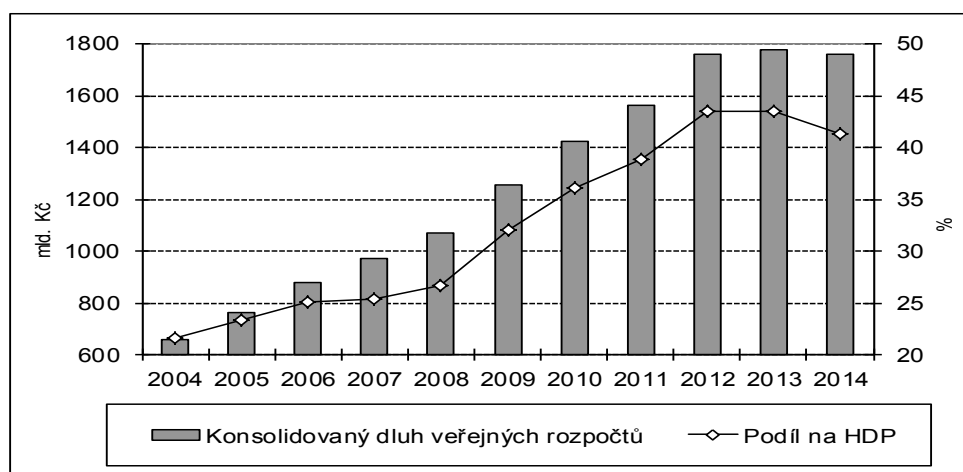
	2011	2012	2013	2014 předběžná skutečnost
Čistý peněžní tok z provozní činnosti (mld. Kč)	-89,7	-20,5	19,1	7,5
Čistý peněžní tok z provozní činnosti (% HDP)	-2,2	-0,5	0,5	0,2
Saldo primární bilance (mld. Kč)	-123,6	-48,3	4,0	-24,6
Saldo primární bilance (% HDP)	-3,1	-1,2	0,1	-0,6

Pramen: MF

4. Dluh veřejných rozpočtů⁹

Trvale deficitní hospodaření veřejných rozpočtů obvykle vede ke kumulaci dluhu. Nicméně z důvodu zapojení peněžních prostředků dalších mimorozpočtových subjektů a také pokračujícího způsobu řízení likvidity státní pokladny se růst dluhu veřejných rozpočtů nejen zastavil, ale jeho absolutní výše se dokonce snížila přibližně na úroveň roku 2012. Pokles o 1,0 % tak na konci roku 2014 znamenal dluh veřejných rozpočtů ve výši 1 760,9 mld. Kč (oproti rozpočtované výši je tato úroveň nižší o 113,5 mld. Kč), což odpovídá 41,3 % HDP. Z následujícího grafu je zřejmý prudký nárůst dluhu mezi roky 2004 – 2012, poté stagnace jeho růstové dynamiky.

Graf č. 18: Vývoj konsolidovaného dluhu veř. rozpočtů v mld. Kč a jeho podíl na HDP v %

Pramen: MF

Hlavní příčinou tlaků na růst dluhu zůstává dlouhotrvající deficitní hospodaření státního rozpočtu. Celkový dluh je generován zejména státním dluhem, který má ve struktuře celkového dluhu nejvyšší podíl a v roce 2014 činil 93,3 %. Konsolidovaný státní dluh¹⁰ meziročně klesnul o 1,0 % na 1 648,5 mld. Kč, tedy úroveň nižší než v roce 2012. Oproti rozpočtované výši došlo k poklesu o 111,8 mld. Kč. Státní dluh ČR vykazuje rostoucí trend již od roku 1996 a od tohoto roku s výjimkou let 2001, 2003 a 2013 roste rychleji než celkový dluh veřejných rozpočtů, byť v posledních letech zcela nepatrně.

Dluh územních samosprávných celků se zejména díky přebytku v hospodaření meziročně snížil o 2,7 % a činil 116,5 mld. Kč. Nicméně některé obce (zejména statutární města) a kraje financují na základě legislativních možností své potřeby z úvěrových zdrojů, a proto pokles dluhu zdaleka neodpovídá velikosti přebytku. V roce 2014 nevykázal zadlužení žádný z mimorozpočtových fondů. Návratná finanční výpomoc Veřejné zdravotní pojišťovně ze státního rozpočtu ke konci roku 2014 činila 1,0 mld. Kč, ale v důsledku konsolidace nedošlo ke zvýšení celkového dluhu.

Ve srovnání s ostatními zeměmi není úroveň dluhu v ČR závratně vysoká. Nicméně dosažení hranice maastrichtského dluhového kritéria (metodika ESA 2010) nemusí být v delším časovém horizontu nijak vzdálené, dostaví-li se další ekonomická recese. K trvalému zvolnění růstových tendencí dluhu může přispět pouze další zmírňování deficitů veřejných rozpočtů.

⁹ Dluh veřejných rozpočtů je generován výsledky hospodaření jednotlivých složek veřejných rozpočtů definovaných podle metodiky peněžních toků, tj. státního rozpočtu vč. Národního fondu a Fondu privatizace (bývalého Fondu národního majetku zrušeného zákonem č. 178/2005 Sb.), mimorozpočtových fondů, veřejného zdravotního pojištění a územních samosprávných celků.

¹⁰ Konsolidace u státního dluhu představuje snížení o emitované státní dluhopisy, které byly nakoupeny z prostředků na tzv. Jaderném účtu a účtu Rezervy pro důchodovou reformu.

Tabulka č. 16: Vývoj dluhu veřejných rozpočtů a jeho struktury v mld. Kč a % HDP

	Hrubý konsolidovaný dluh veřejných rozpočtů (mld. Kč)			Podíl na HDP v %		
	2012	2013	2014 <i>předběžná skutečnost</i>	2012	2013	2014 <i>předběžná skutečnost</i>
Hrubý konsolidovaný dluh VR	1 760,7	1 779,2	1 760,9	43,5	43,5	41,3
Státní dluh (konsolidovaný)	1 649,3	1 664,5	1 648,5	40,7	40,7	38,6
Dluh mimorozpočtových fondů	0,8	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Dluh veřejného zdravotního pojištění	0,0	1,7	1,0	0,0	0,0	0,0
Dluh územních samosprávných celků	115,0	119,8	116,5	2,8	2,9	2,7

Pramen: MF

5. Shrnutí

V roce 2014 se deficit veřejných rozpočtů i v podmínkách mírného hospodářského oživení meziročně zhoršil o celou polovinu oproti roku předchozímu, ale vzhledem k posílení podpory domácích ekonomických subjektů nelze na tento krok nahlížet čistě negativně. Ostatně čistý peněžní tok z provozní činnosti zůstal za rok 2014 kladný, ač byl rozpočtován v záporných číslech. O posílené fiskální expanzi svědčí propad salda primární bilance, které indikuje zdraví veřejných financí a které se z mírného přebytku vrátilo do deficitu. Nelze rovněž zcela opominout skutečnost, že všechny zmíněné ukazatele se oproti rozpočtované úrovni očividně zlepšily.

Přetrvává vysoký podíl mandatorních výdajů, v jejich struktuře nedochází k výrazným posunům. Již několik let jsou patrné snahy o dosažení dlouhodobě udržitelného vývoje veřejných financí, ale zatím nebyly učiněny či aplikovány zcela zásadní a dostatečně razantní změny. Je zřejmé, že tak stále ještě existuje prostor pro jejich zefektivnění.

Vývoj dluhu veřejných rozpočtů kopíruje v delší časové perspektivě vývoj jejich hospodaření. V roce 2014 sice došlo k poklesu tohoto ukazatele v absolutní velikosti (i relativní výši vůči HDP), tento vývoj však vzhledem k deficitnímu hospodaření nelze nijak přeceňovat. Výdaje na dluhovou službu představují i nadále chronickou zátěž výdajové strany veřejných rozpočtů.